

e-manet

üç aylık elektronik Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisi
Sayı 28 – Nisan-Haziran 2012

DÜŞÜNCE

- Li-derkenar: Aile Olamadık mı?** 3
Chuck Faroe

KİTAP

- Eski Antlaşma'daki Savaşlar: Nasıl Yaklaşılmalı, Ne Öğretilmeli?** 5
J.M.Diener
- John Wesley Müjdesel Hristiyanlığın Dostu mu, Düşmanı mı?** 9
Steven K. Mittwede

TARİH

- Büyük Kovuluş: 350. Yıl Dönümünde Kovulanlara Bir Takdirname** 16
Steven K. Mittwede

HİZMET

- John Wesley'in Kendini Değerlendirme Soruları** 19
John Wesley
- Tartışmacı İlahiyat: Bizden Farklı Olanlara Nasıl Davranmalıyız?** 20
Ken Wiest

KAYNAK

- İnsan Yaşamının Kutsallığı (2. Bölüm)** 22
David P. Gushee

“Birçok tanık önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere emanet et.”

– 2. Timoteos 2:2

e-manet

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. e-manet’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Li-derkenar

Aile Olamadık mı?

✍️ Chuck Faroe

Farz edelim birisine, “Kutsal, doğru bir insanım” dedim, o da bana, “Yok ya! Kusura bakma abi, Hristiyanısın ama sen herkesten o kadar farklı da değilsin!” diye cevap verdi. Bu durumda ne düşünmeliyiz?

Tabii ki, Mesih’e yaraşan doğrulukla ve kutsallıkla başkalarına örnek olmak isterim. Ama esasında Mesih’in çarmıhtaki ölümü ve dirilişi sayesinde aklandım ve kutsal kıldım. Bu açıdan gerçekten Mesih’e iman etmiş biriysen, kutsallığım ve doğruluğum insanların algılarına veya değerlendirmelerine dayanan bir durum değildir, Mesih’e dayanan tanrısal bir gerçektir.

Sonuç olarak bir Mesih imanlısının doğruluğunu reddetmek, Mesih’in çarmihini inkâr etmek demektir.

Peki, bir Hristiyan olarak, “Hepimiz kardeşiz” desem, biri çıkıp diyebilir ki, “Ama kilisede beklediğim düzeyde yakın ilişkiler görmüyorum, kaynaşma olmadı, aile olmadık.” Bu durumda ne düşünmeliyiz?

Bu soruya ilişkin olarak Alman pastör ve ilahiyatçı Dietrich Bonhoeffer (1906-1945), *Birlikte Yaşamak (Life Together)* adlı kitabında çarpıcı tespitlerde bulunur. Bonhoeffer’in “kardeş olmak” konusundaki bazı düşüncelerini aynen aktarmak istiyorum:

Hristiyanlık Mesih aracılığıyla ve Mesih’te sağlanan ortak bir hayat demektir. Hristiyanların ortak hayatı hiçbir zaman bundan ne fazla ne de azdır...

Pavlus, “Mesih’in kendisi barışımızdır” diyor (Ef. 2:14). Mesih olmadıkça hem Tanrı ve insan arasında hem de insan ile insan arasında düşmanlık var... Ancak Mesih’te biriz, yalnızca O’nun aracılığıyla birbirimize bağlanmışızdır. Sonsuza dek tek aracı O’dur.

Kardeşine bakan, Mesih’te onunla sonsuza dek birbirine bağlı olacağını bilmelidir.

Biri başkasına ancak Mesih aracılığıyla kardeş olur. Ancak Mesih’in benim için ve bana yönelik yaptıkları aracılığıyla kardeş olabilirim. Öbür kişi de Mesih’in kendisi için yaptıklarıyla benim kardeşim olmuştur... Bir kişinin Hristiyan olarak yaşayışı, ruhani veya adanmış olup olmaması, ortak hayatımızın temeli değildir.

Bu konuda Mesih’in sağladıklarından daha fazla şeyler isteyen kişi, aslında Hristiyan kardeşlik arzulamış değildir. Öyle bir kişi başka yerde bulamadığı olağanüstü sosyal bir deneyimin peşindedir. Böyle bir kişi Hristiyan kardeşliğin içine kendi kirlenmiş ve muğlak arzularını katmıştır. İşte tam bu noktada Hristiyan kardeşlik, en başlangıçta en büyük sorunuyla karşılaşır ve kökünden zehirlenir. İnsanlar dinsel paydaşlıkla ilgili kuruntularını Hristiyan kardeşlikle karıştırırlar... Hristiyan kardeşlik konusuna gelince, en başta şunu anlamalıyız: Hristiyan kardeşlik güzel bir amaç değil, tanrısal bir gerçektir.¹

Evet, kardeşler, bu sözler hakkında ne düşünüyorsunuz? Bence bu tespitler dikkatlice okunmaya ve üzerinde derin derin düşünmeye değerdir.

Diğer kardeşler ve onlarla paylaştığımız ortak hayat hakkında nasıl beklentiler besliyoruz? Şahsen, tüketiciliğin etkisi altında kalarak bazen kiliseleri ve imanlıları bir lokanta veya gazete seçercesine, kendi tercihlerime göre değerlendirdiğimden korkarım.

Ama Bonhoeffer’e göre, aynen aklanmış olduğumuzu *imanla* kabul ettiğimiz gibi, kardeş olduğumuzu *imanla* kabul etmeliyiz. Kaldı ki, kardeşlere yönelik tutumumuz ve

davranışlarımız *teolojik* bir meseledir; algılarımıza ve değerlendirmelerimize dayalı olmamalıdır.

Tanrı'nın sözü hepimiz hakkında şu harika gerçeği beyan eder: "... artık yabancı ve garip değil, kutsallarla birlikte yurттаş ve Tanrı'nın ev halkısınız" (Ef. 2:19).

Yani en başta, kilisede "aile olmadık" diyemeyiz. Bu tamamen yanlış bir söylemdir ve ne yazık ki çok alışıldık hale gelmiştir bazılarının dilinde. Bizler Mesih'te kardeşiz. Bu tanrısal bir gerçektir. Artık sormamız gereken soru şudur: Aile olarak nasıl davranacağız?

Sonnotlar:

¹ Bu alıntılar, Dietrich Bonhoeffer, *Life Together: The Classic Exploration of Christian Community* (New York: Harper & Row, 1954), s. 21-26'dan derlenerek Türkçe'ye çevrilmiştir.

“Eleştirilmemiş hayat yaşanmaya değmez’ demiş Eflatun. Buna benzer öğütler Marcus Aurelius’tan da gelir. Anlaşılan kendini eleştirme alışkanlığı Hristiyanlığa özgü değildir; bilgeliğin ilkesidir. Yaşamı ve davranışları ciddiye alan her insan zaman zaman değerlerinin ve ideallerinin ışığında kendini değerlendirmeli; öyle ki hangi yönlerden ve nasıl eksikliklerinin olduğunu, yakasını bırakmayan ve karşı koymasın gereken hangi günahları ve zayıflıkları olduğunu öğrensın.

Bir Hristiyan, yaşamını Mesih’in yaşadığı ve öğrettiği standartlara göre irdeler, ruhsal tecrübeleri derinleştikçe vicdan duyarlılığı artıkça artar. Başarısızlıklarını ve günahlarını itiraf etmekten kaçınmaz, çünkü kendini aldatmayı değil, gerçeği bilmeyi ve kabul etmeyi ister.

Kendini eleştirme ve itiraf isabetli bir seçim, Tanrı'nın bağışlayıcılığının farkındalığı, tazelenmiş bir cesaret ve yeni bir başlangıçtır. Müjde'nin kalbi budur.”

A.E.J. Rawlinson

KİTAP

Eski Antlaşma'daki Savaşlar Nasıl Yaklaşılmalı, Ne Öğretilmeli?

✍ J.M. Diener

Savaş bu bozulmuş dünyanın bir parçasıdır. Öyle ki dünya tarihi savaşlara göre yazılır. Bundan Kutsal Kitap bile muaf değil. Eski Antlaşma'da savaşlar çok büyük bir rol oynar. O kadar büyük bir rol oynar ki Rut ve Ezgilerin Ezgisi kitapçıkları hariç tüm kitaplarda sözü geçer. Kutsal Kitap sadece savaş hakkında bilgi verse, sorun olmazdı. Ancak bundan öte Tanrı, halkına savaşmasını buyuruyor. Bunlar bizim bugün uzaktan izlediğimiz savaşlar gibi değildi. Bunlar gerçek, kanlı, acımasız ve gaddar savaşlar idi. Erkek kadın, yavru yaşlı demeden yığınlarca öldürülüyor ve bunlar tek Tanrı'nın adı uğruna, Yahve'nin seçilmiş halkı tarafından yapılıyor. Hristiyanlar olarak bu duruma yaklaşımımız nasıl olmalı? Bu metinleri okurken ne hissetmeliyiz? Çocuklarımıza neyi öğretmeliyiz?

Eski Antlaşma Savaşlarının Etkisi

Eski Antlaşma'daki savaşlar, tarih boyunca üç büyük din üzerinde çok büyük bir etki bırakmıştır. Bu etki hem bireysel hem de geneldir. Peter C. Craigie 1978'de yazdığı *The Problem of War in the Old Testament* başlıklı kitabında¹ bu konuyu irdeliyor. Kişisel soruların içinden en önemlisi ahlâk ile ilgilidir.

*Hristiyanlıktaki ahlâki öğretiler yalnızca Yeni Antlaşma üzerine mi kurulu olmalıdır? Yoksa Kutsal Kitap'ın tümünü ele alarak mı? Eğer Kutsal Kitap'ın tümü ahlâk bilimiyle alâkalı ise (On Buyruk Eski Antlaşma'da geçiyor ya), savaş meşru bir şekilde sürdürülebilir manasına gelir mi? Savaş meşru olarak sürdürülebilirse, bu fikir Yeni Antlaşma ile birazcık da olsa çekişmez mi?*²

Bu sorular çok önemlidir ve cevapları ilk olarak şahsen çözülmelidir. Ancak bu sorulara verdiğimiz şahsi cevaplar, başkalarına verdiğimiz öğretileri etkiler. Craigie kitabında bu şahsi görüşlerin öğretilere yansıyan ilginç bir etkisini gösterir: Çocuklarımızı eğitirken Eski Antlaşma'daki savaşları anlatıp onlardaki kanlı kahramanları yüceltmekte sorun görmüyoruz (örneğin, Davut, Şimşon, Yeşu). Ancak çocukları cinsellikten korumaya çalışıyoruz.³ Çocuklar sınırsızca Yeşu, Hakimler, Samuel ve Krallar kitaplarından kan akan öyküler dinler; evlilikteki cinselliği erotik dil ile yücelten Ezgilerin Ezgisi ise yetişkinlere mahsus tutulur. Burada bir tutarsızlık var. Hangisi aslında daha kötü; şiddet mi, yoksa evliliğin kutsal sınırlarında yer alan cinsellik mi?

Bu kişisel soruları şimdi bir yana bırakalım. Eski Antlaşma'daki savaşlar toplumda genel bir etki sergiler. İslamiyetteki "kılıçlı cihat" kavramı, biraz da olsa Tevrat ve tarih kitapçıklarındaki "RAB'bin Savaşları"ndan (Say. 21:14; 1Sa. 18:17; 25:8 vd.) etkilenmiştir. Craigie özellikle Kuran'daki 8. Sure'nin Eski Antlaşma'ya çok yakın bir dil kullandığını hatırlatır.⁴ Orta Çağ'daki Haçlı Seferlerinin teolojik altyapısı Eski Antlaşma'ya dayanıyordu.⁵ Modern çağlarda bile, Eski Antlaşma'yı temel alan fikirler, hem yanlış teolojik uygulamalar hem de Hristiyanlığı eleştirenler tarafından yanlış sonuçlara ulaşılmasına yol açar.⁶ Aslında bu savaşlar bazı tanrıbilimcileri öyle etkilemiştir ki Eski Antlaşma'nın gerçekten vahiy olduğunu sorgulamışlardır.

*Tarihin öğrettikleri, bizi Eski Antlaşma'yı ciddi bir şekilde çalışmaya davet eder. Öğretiler, Kutsal Kitap'ın tümü göz önünde bulundurularak anlaşılmalıdır. Öğretileri insani amaçlar uğruna kullanma tehlikesinin varlığının farkında olmalıyız.*⁷

Savaşın Kötülüğü ve Tanrı'nın Yakınlığı

Şunu açıkça belirtmeliyiz: Savaş kötüdür. Savaş günahın sonucudur ve insanın temel doğasının büyük ölçekte belirtisidir (Yak. 4:1).⁸ Devletler tarafından sürdürülürse bile, savaşın temelinde bencillik vardır. “Hedef insandan daha değerlidir” der. Katliam ve muharebe insanın hayatını aynı şekilde hor görür.⁹ Ancak, Tanrı bu kötülüğü kullanarak dünyaya iyilik getirir.

Tevrat'taki savaflara baktığımızda, en zoru, Yahve tarafından buyurulan Kenan toprakları fethidir. Yasa'nın Tekrarı 20:10-20'de Tanrı, Musa aracılığıyla İsrailoğullarına savaş ile ilgili yasaları açıklar. Bunların içinde, “Ancak Tanrınız RAB'bin miras olarak size vereceği bu halkların kentlerinde **soluk alan hiçbir canlıyı yaşatmayacaksınız**” (Yas. 20:16)¹⁰ buyruğu yer alır. Bu çok sert bir buyruktur ve aslında bizim için kabullenmesinin çok zor olması gerekir. Kadın erkek, yaşlı çocuk demeden Kenanlı herkes kesilecekti. Sevgi olan Tanrımız buna nasıl izin verebilir? Kenan fethini İslamiyet'teki “kılıç cihadı” ile karşılaştıran İmad Shehadeh şu gözlemlerde bulunur:

1. Bu [Kenan fethi] tek seferlik bir buyruktur, tüm zamanlar için değil.
2. Bu tek bir ülke içindir, tüm ülkeler için değil. Vahyi yerine getirmek için günahı yargılar. Belirli bir dine bağlılık yaratmak için değildir.
3. Tanrı'nın kusallığını gösterir, gücünü değil. Hedefi tüm yeryüzünü kutsamaktır, onu zaptetmek değil. Söz konusu olan halk için savaşan Tanrı'dır, Tanrısı için savaşan halk değil.
4. Bu savaş Tanrı'nın sadık doğasına bağlıdır, değişkenliğine değil.
5. Tanrı'nın Mesih'in ölümü aracılığıyla tüm halkların hak ettiği yargı ve gazabı kendi üzerine almasının bir işaretidir.¹¹

Shehadeh'in bu gözlemleri aslında Craigie'nin düşünceleri ile aynıdır: Eski Antlaşma'daki şiddetli savaşların anlamı Tanrı'nın insana yakınlığı ile çözülebilir.

Varlığın Efendisi olan Tanrı, ayrıca tarihin de Efendisi'dir. Kendi amaçları için o kötü insani oluşuma [savaşa] katılmıştır. Savaşa katılımının ahlâki varlığını değil, iradesini ve eylemlerini yansıttığını söyledik. İnsanın esas kurtuluşunu sağlamak için, Tanrı insanlar aracılığıyla etkin olur. Dünyada, olduğu halde etkin olur. Eğer Tanrı'nın eylemlerini yerine getirmesi için günahsız insanlar ve günahsız toplumlar gerekli olsaydı, Tanrı insanlar ve insani oluşumlar aracılığıyla hiçbir şey yapamazdı.¹²

Bu, özellikle İsrail'in tarihine baktığımızda açığa çıkar. Yeşu ve Samuel kitaplarında İsrail, Yahve'nin Kenanlılara yargısının aracı oluyor. Ancak, İsrail kralı Omri (1Kr. 16:25) ve Yahuda kralı Manaşe'nin dönemlerinde, İsrailoğulları “RAB'bin İsrail halkının önünde yok ettiği uluslardan daha çok kötülük yaptılar.” (2Ta. 33:9b) Böylece Yahve İsrail ve Yahuda krallıklarını cezalandırıp onları ulus devleti olarak yok etti. Bu zapt, peygamberlerin “yeni” bir krallığı, bir yürek krallığını vahiy etmesiyle sonuçlandı (örn. Yer. 24:7; 32:39-40; Hez. 11:9; 18:31; 36:26).

Kahraman Kavramı

Böylece, Kutsal Kitap'ı öğretirken “kahramanları” nasıl görmemiz gerekir, sorusuna geliyoruz. Çocukken, Davut ile Golyat'ın öyküsü (1Sa. 17) bana sık sık anlatılırdı. Artık benim de çocuklarım var ve o hikâyeyi anlatan birkaç kitabımız var. Kahraman genç Davut¹³, kötü cengâver dev Golyat'ı başka hiç kimsede bulunmayan bir cesaret göstererek taş ve sapan ile yener. Ne güçlü bir genç! Ancak, Kutsal Kitap'ın geniş bakış açısına göre, Davut'u kahraman kılan cesareti değil, Tanrı'ya olan imanı ve bağlılığıdır (1Sa. 13:14; Elç. 13:22).

Bu da bizi nihai kahramana ulaştırır: Nasıralı İsa. İsa'nın öğrencileri bile O'nu galip bir kral olarak görüyordu. İsa, Tanrı'nın egemenliğini kendi gücü ile kuracaktı. Ancak, Eski Antlaşma'daki “yeni antlaşma”yı (Yer. 31:31) yerine getirmek için, İsa Mesih'in şiddet kullanan bir kral olarak değil, şiddete maruz kalan bir kurban olarak gelmesi şarttı.

Şiddeti Aşmak

Dünyadaki ulusların hepsi şiddet kullanarak ayakta durur. Bu şiddetin görülür, zorba olması gerekmez. Sadece ordunun ve polisin olması yeterlidir. Yok edilmek istemeyen her ülkenin bir şekilde şiddete başvurması gerekir. Buna ekonomik, diplomatik veya sözel şiddet de eklenmelidir.¹⁴ “Tanrı’nın Egemenliği’nin vatandaşları şiddet ihtiyacına bağlı olmamalıdır. Onlar ihtiyacın üstesinden gelmelidir.”¹⁵ Efendimiz İsa Mesih nasıl şiddete boyun eğmekle kendini güçlü gösterdiyse, Mesih’in takipçileri olarak bizim de bu gücü kullanmamız gerekir. İnsanlar doğal olarak şiddetten korkar. Korku da insanları yönetmek için kullanılır.¹⁶ Bundan dolayı korkusuz bir şahıs, devletlerin ve kuruluşların en korktuğu şeydir. Hristiyanların aslında korkusuz olmaları gerekir. Tanrı Yeşaya’ya şöyle seslendi:

Onların entrika dediği her şeye Siz entrika demeyin; Onların korktuğundan korkmayın, yılmayın. Her Şeye Egemen RAB’bi kutsal sayın. Korkunuz, yılmayın O’ndan olsun. (Yşa. 8:12-13)

Yuhanna’da, “yetkin sevgi korkuyu siler atar” (1Yu. 4:18) yazılmıştır. Mesih’in gösterdiği bu yetkin sevgi zorbalıktan, şiddetten bile korkmadı.¹⁷ Hristiyanlar olarak biz de böyle bir sevgiye, böyle bir korkusuzluğa çağrıldık. İdeal olan budur.

İki Dünyanın Vatandaşı

Ancak bu düşmüş dünyada ideallere ulaşmak zordur ve bazen imkânsızdır. Biz hem Tanrı’nın Egemenliğinin hem de yaşadığımız devletlerin vatandaşlarıyız. Böylece bir ikilem yaşarız. Eğer vatandaş olduğumuz ülke başka bir ülkeye savaş ilan ederse (ki bu kesinlikle olacak bir olaydır) veya başka bir ülkeye ekonomik veya sözel baskı yaparsa, nasıl davranmalıyız? Tamamen barışçı olup savaşa karşı mı çıkmalıyız? Peki, ya kötülük olan savaş daha büyük bir kötülüğü önleme amacını güdüyorsa (İkinci Dünya Savaşı’nda müttefik kuvvetlerin Hitler’e karşı savaştığı gibi)?¹⁸ O zaman ne yaparız? Polisin suçlulara karşı kullandığı şiddet hakkında ne düşünüyoruz? Bunların hepsi zor sorular. Craigie şöyle yazıyor:

Vergi ödemeyi reddetmeye hazır olmazsam, oturduğum ülkede tamamen barışçı olmam mümkün değil: Ödediğim vergiler polisi, orduyu ve şiddet araçlarını destekler. Bunlar devletin gerekli (ama iyi olmayan) araçlarıdır. Aynı zamanda Adil Savaş teorisini veya memleketimin sürdüreceği savaşları sözel olarak destekleyemem. Çünkü gerekli olan şiddet bile her zaman kötüdür, her zaman Tanrı Egemenliği’nin ilkelerine aykırıdır. Bu “iyi niyetli” (mesela, soykırımı önlemek) olsa bile doğrudur.¹⁹

Öneriler

Bu gerçekleri göz önünde bulunursak, Hristiyanlar olarak Eski Antlaşma’daki savaş hakkındaki öğretilerimiz her zaman Yeni Antlaşma’nın bakış açısından olmalı. Eski Antlaşma’ya ait kavramlar (özellikle Yasa ve savaş ile ilgili olanlar) Yeni Antlaşma kavramlarını kullanarak günümüz açısından “tercüme” edilmelidir. Eski Antlaşma’daki savaşlar aslında genel olarak gerçekçidir ve bunu da öğretirken açıklamalıyız: savaş korkunç bir şeydir. Günah da korkunç bir şeydir ve bunun yargısı korkunç olacak!

İ.Ö. 1400’den 586’ya dek Kenan topraklarında var olan İsrail devletleri bir ülke devletiydi. Bundan dolayı onların savaşması mantıklıydı. Ancak, Tanrı’nın Egemenliği gözle görülür bir ülke devleti değildir. Kilisenin tarihte yaptığı gibi şiddeti kullanması tamamen yanlışır.

Eski Antlaşma’da geçen “RAB’bin fetih Savaşları” kavramını temel alan herhangi bir Hristiyan cihat²⁰ öğretisi gayrimeşrudur ve Eski Antlaşma’nın öğretisinin tamamını anlama yetersizliği gösterir.²¹

Burada sadece kılıçlı kurşunlu cihatlardan söz etmiyoruz. Burada “gerçeği korumak için” kasıtlı küçük düşürücü iftira veya sözel şiddet geçerlidir. “Müslümanlara uyarlı” İncil

tercümeleri karşıtlarının veya Rob Bell'in *Love Wins*²² kitabına karşı bazılarının tavırları buna birer örnektir. Gerçek Hristiyanlara böyle sapkınlıklara karşı öfkeli bir şekilde tepki vermek, bağırıp çağırmak, isim takmak yakışmaz. Gözyaşıyla, üzüntüyle, alçakgönüllü bir kalple kardeşlerimize yaklaşmamız gerekir. Onlar bize karşı ağır sözler kullanırlarsa da kullansınlar ama biz öyle karşılık vermeyelim. Bazen en akıllıca şey susmaktır (Özd. 17:28 ve Vai. 3:7b).

Ama en önemlisi, Eski Antlaşma'yı bir bütün olarak öğretmekten vazgeçmeyelim. Yeni Antlaşma'yı gerçekten anlayabilmek için Eski Antlaşma'yı bilmek şarttır. Buna orada geçen savaşlar da dahildir; çünkü bu savaşların korkunçluğu, gelecek barış çağının ve savaşın olmadığı yeni dünyayı daha da muhteşem kılar. ☒

Sonnotlar:

¹ Peter C. Craigie, *The Problem of War in the Old Testament*, (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1978).

² A.g.e. s. 11-12.

³ A.g.e. s. 16-17.

⁴ A.g.e. s. 25.

⁵ Bu gözlemlerde bulunurken, Craigie şöyle yazar: "Tabii ki, Haçlı Seferleri, Orta Çağ Hristiyanlığının içindeki ve dışındaki bir sürü karmaşık etkiyi göze alarak yorumlanmalıdır. Eski Antlaşma haçlı seferlerini başlatmadı, ancak onlara teorik bir altyapıyı sağlamak için kullanıldı." A.g.e. s. 28.

⁶ Bkz. "Amerika'nın din savaşçıları", *Radikal*, 29.06.2009 < <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=793121&CategoryID=100> > (29 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir). Burada hem Jesus Camp'ın kurucusu Becky Fisher'in teolojisi tamamen yanlış hem de bu yanlış Tanrı anlayışından yola çıkan isimsiz *Radikal* yazarının yorumu.

⁷ A.g.e., s. 28-29.

⁸ A.g.e., s. 81.

⁹ A.g.e., s. 56-57. Ama bunun yanında şu gerçek de vurgulanmalıdır: Bu ifadeler ve altıncı buyruk (Çık. 20:13; Yas. 5:17) ölüm cezasını geçersiz kılmaz. Altıncı buyruk savaşı da yasadışı haline getirmez. İdam ve altıncı buyruk, insan hayatının değerini ifade eder ve bu değeri koruma altına alır. Bkz. Yar. 9:5-6 ve Craigie, s. 58-59.

¹⁰ Vurgu eklenmiştir. Bunun nedeni, Yas. 20:18'de belli olur: "Öyle ki, ilahlarına taparken yaptıkları iğrençliklere uymayı size öğretemesinler, siz de Tanrınız RAB'be karşı günah işlemeyesiniz."

¹¹ İmad Shehadeh, "Review: Allah A Christian Response¹", *The Gospel Coalition*, < http://thegospelcoalition.org/themelios/review/allah_a_christian_response1 > (29 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir).

¹² Craigie, s. 96.

¹³ Say. 1:3'e göre İsrail ordusuna alınan erkekler yirmi yaşında oluyordu. Davut'un orduya alınmaması, onun yirmi yaşından küçük olduğunu gösterir. Ayrıca sekiz kardeşin en küçüğü olup sadece üç ağabeyi asker olma yaşında olduğuna göre (1Sa. 17:13), Davut'un en fazla 14 veya 15 yaşında olması mümkündür (eğer İşay'ın tek karısı ve çocukların arasında birer yaş varsa). İşay birden fazla kariya sahip olsa bile, Davut'un yaşı 16'dan büyük olamazdı.

¹⁴ Craigie bu kavramları çok detaylı bir şekilde "War and the State" başlıklı bölümünde inceliyor. Craigie, s. 65-74.

¹⁵ A.g.e., s. 102.

¹⁶ Michael Crichton, *State of Fear*, (New York: HarperCollins, 2004) romanında bu fikri çok güzel bir şekilde açıklar.

¹⁷ Burada bazıları İsa Mesih'in Getsemani bahçesindeki duasını (Mat. 26:39, 42; Mar. 14:35-36; Luk 22:41-42) korkusunun kanıtı olarak gösterebilir. O da insandı ve bir nevi korku göstermesi normal olurdu. Ancak, O bu korkunun üstesinden gelip "senin istediğin olsun" dedi ve çarpmıha gitti.

¹⁸ Buna genellikle "adil savaş" adı verilir. Bkz. James Glass, "Ahlak Bilimi: Hristiyanların Savaşa Yaklaşımı", *e-manet*, Sayı 3: Ekim-Aralık 2003, s. 6-8.

¹⁹ Craigie, s. 110. Vurgu kendisine ait.

²⁰ Craigie, İngilizcede "crusade" kelimesini kullanır. Bu Türkçede genel olarak "Haçlı Seferleri" olarak tercüme edilir. Ancak bu bağlamda İslami bir terim olan "cihat", "crusade"nin gerçek manasına daha yakındır, yani din uğruna yapılan savaş.

²¹ Craigie, s. 97.

²² Rob Bell, *Love Wins: A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every Person Who Ever Lived* (New York: HarperOne, 2011). Bell'in kitabındaki öğretiler evrensel kurtuluş sapkınlığına çok yakındır ve Amerika'daki müjdeciler Hristiyanlar arasında aşırı sert tepkilere neden olmuştur. Birkaç örnek için Bell'in kitabı hakkındaki kötü (1 yıldızlı) yorumlara bir göz atın: "Customer Reviews: Love Wins: A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every Person Who Lived", *Amazon.com*, < http://www.amazon.com/Love-Wins-About-Heaven-Person/product-reviews/006204964X/ref=cm_cr_dp_qt_hist_one?ie=UTF8&filterBy=addOneStar&showViewpoints=0 > (25 Haziran 2012 tarihinde erişilmiştir).

John Wesley Müjdesel Hristiyanlığın Dostu mu, Düşmanı mı?

✍ Steven K. Mittwede

🗨 Çiğdem Özbek

Bu sorunun yanıtı, söz konusu kişinin teolojik görüşüne bağlıdır. Kuşkusuz Wesleyci gelenekten olan biri, kahraman tanrıbilimciler mabedinin başına Wesley'i koyacaktır. Tam tersine, geleneksel Calvinist çizgide olan biri ise, Wesley'i onaylamayan bir bakışa sahip olacaktır. Bu varsayımsal duruş, yalnızca Wesley ve Metodizm hakkında (her iki tanrıbilimsel bakış açısıyla da) yazılan kitaplardan değil, iki taraftan gelen tanrıbilimsel incelemelerinden de kaynaklanır.

Hem Reformcu hem de Wesleyci yazarlar uzun zamandan beri Calvinistlerle Arminyusçu Metodistlerin karşılıklı husumetlerini kaydetmişlerdir.¹ Örneğin, gezgin bir Metodist vaiz olan John Pawson, 1785'te Charles Atmore adındaki bir adama Ayr kasabasında başlayan yeni bir çalışma hakkında şöyle yazmıştır: “Umarım orada, İskoçya'da hüküm süren Calvinist iblisin bir kez daha kapayamayacağı bir kapı açılmıştır.”² Diğer taraftan, Hollandalı rönesans adamı Abraham Kuyper şöyle yazmıştır:

Metodizmin Reformcu Kiliselerimizde büyük kargaşa yaratması acıdır. Çünkü bazı kiliselerimizi o kötü zamanda 'yeniden doğma' ile 'iman etmenin' aynı şey olduğunu varsaymaya yönelten de Metodizmin etkisiydi, öyle değil mi?”³

Bu tür iftiralar, “öteki” olan biri veya bir şeye karşı önyargılardan kaynaklanırlar ve dahası, daha derin bir hastalığın belirtileridirler. Belirli kilit doktrin farklılıkları, iki taraf arasında kinin köklenmesine neden olmuştur.

Entelektüel dürüstlük ve eksiksiz açıklama yapma adına, kendimi Reformcu düşünce ve eylem içinde biri olarak tanımlamak benim görevim; dolayısıyla, şimdi yapacağım inceleme bu bakış açısından olacaktır. Yine de, Wesley ile onu izleyenlerin belli vurgularına ve bakış açılarına sempati duymuyor değilim ve belli bir düzeyde onlarla aynı fikirdeyim. Ancak, Wesley değil de Wesleyci görüşten olan bazıları, tanrıbilimci karşıtları tarafından en sık ve en sesli şekilde hakarete uğrayanlardır. Bu nedenle ben sadece Wesley'e odaklanmaya ve onun tanrıbilimsel olarak ortaya çıkardığı ürün nedeniyle dikkatimin dağılmasına çaba göstereceğim. Burada benim amacım, Wesley'in düşüncesinin bazı kilit yönlerini kısa ve öz bir şekilde incelemek ve oradan da var olan soruya bir cevap bulmaya çalışmaktır.

Iraksak Doktrinler

John Wesley, her zaman İngiltere Kilisesi'ne sadık kaldı ve bu nedenle onun barındırdığı inanışlardan ve uygulamalardan bol bol beslendi.⁴ Yine de, tanrıbilimin birçok alanında, Wesley, en çok Reformcu geleneğin İngiliz veya Püriten versiyonuna benzemektedir.⁵ Bir anlamda Wesley ile Püritenlerin değer ve inanç sistemdeki (ethoi) benzerlik, en çok Hristiyanlığı yaşayış biçimleriyle, yani Müjde'nin günlük hayatlarındaki yansıması hakkındaki öğretilerinde dikkat çeker.⁶ Dolayısıyla, Wesley tanrıbilim açısından bir derlemeciydi. Westminster Kısa İlmihali'ni kullanmasıyla bu ortaya çıktı. Ne var ki içinde özellikle seçilmişlik, önceden belirlenme ve sona kadar dayanma konularına ilişkin çıkardığı maddeler ve yaptığı düzeltmeler bulunuyordu. Püriten eserleri kısaltırken Wesley, “bu hayatta kutsallaşmayı haddinden fazla kısıtlayacak” içeriği dışarıda bırakmakta kararlıydı.⁷

Önceki Lütuf

(*İng.* Prevenient Grace)

Wesley, Püriten ve Reformcu çizgide olduğu gibi, insanın lütfa karşılık vermek için bile Tanrı tarafından muktedir kılınması gerektiğine inanıyordu; bütün insanlar, günah nedeniyle Tanrı'dan ayrı düştüklerine göre, "Tanrı'nın kurtaran veya yargılayan lütfunu kabul etmek veya reddetmek için öncelikle Tanrı'nın verdiği lütfa ihtiyaç duyarlar".⁸ Bu evrensel lütuf, "her insana bir miktar 'özgür irade'yi geri verir", böylece insanlar Tanrı'nın onlara sunduğu lütfa imanla karşılık verebilirler. Üstelik insan "sorumlu bir ahlaki aracı haline gelir".⁹ Püriten Richard Baxter, benzer bir "genel lütuf" yönünde ısrar etti; kuşkusuz bu Wesley'in, önce lütfun verildiği düşüncesinin öncüsüydü. Buna karşın, Reformcu gelenek içindeki birçok kişi¹⁰ Wesley'in Pelagiusçuluğa kapı açtığını veya bir başka deyişle, aslında seçilmişliğe belli derecelerde izin verdiğini iddia eder.¹¹

Wesley'in önceki lütuf doktrini, Romalılar 3:11-12 ayetlerindeki açık öğretişe karşı geliyor gibi görünür. İnsan ya tamamen yoksundur ya da değildir. Elbette, tamamen yoksunluk (*İng.* total depravity) insanın olabildiğine kötü olduğu anlamına gelmez, sadece kendi kurtuluşuna en ufak bir katkıda bile bulanamayacağı anlamına gelir. Wesley'in önceki lütuf kurgusunda, böylesi bir lütuf *Tanrı'dan* sayılır; ancak buna karşılık verme olasılığını da barındıracak bir şekilde genişletilmiştir. Bu, onu önceden belirlenme ve seçilmişlik konularındaki Reformcu doktrinlerden radikal bir şekilde ayırır (Ef. 1:4,11; 2Ti. 2:10; Va. 5:9). Burada sorulması gereken soru şudur: Eğer insan tamamen yoksun ve umutsuzsa ve eğer herkes Wesley'in varsaydığı gibi her şeyden önce lütuf görüyorsa, neden herkes buna karşılık vermiyor (yani, kabul etmiyor)? Üstelik, Wesley'in kurgusunda, kurtuluş "topu" tamamen insanın elindedir ve bireysel mantık ile inceleme ve karar verme, bizi ya Mesih'teki güvenceye doğru ya da O'na karşı yönlendirebilir. O halde lütuf bunun neresinde?¹²

Kabul edildiği gibi, Wesley önceden belirlenme görüşünden kuşku duyuyor, bunun Hiper Calvinci açılımları olacağını ve böylece Müjde'nin vaaz edilmesini sınırlayacağını düşünüyordu; haklı olarak Tanrı'nın karşılıksız sunduğu lütfun herkesi kapsadığında ısrar ediyordu.¹³ Oysa ki korkuları şimdiye kadar büyük ölçüde temelsiz kaldı, çünkü Reformcu gelenekten olan imanlılar misyolojik gelişmelerin uç noktasında olageldiler ve Müjde'yi yayma gayretleriyle örnek oluşturdular. Wesley'in kendi deneyiminde, bu müjdeleme mentalitesinin ilk elden örnekleri Calvinci dostu ve çalışma arkadaşı George Whitefield'le¹⁴ ve Howell Harris, Daniel Rowland ve William Williams gibi gününün Gal Calvinci Metodist liderleriyle somutlaştı.¹⁵

Vaftizle Yeniden Doğma

(*İng.* Baptismal Regeneration)

Kendisini İngiltere Kilisesi'nin bir kolu olarak gören Wesley, doğal olarak bebek vaftizini kilise yaşamının bir normu olarak gördü. Vaftizi açıkça bir "yeni doğuş" ve Tanrı'nın yenilemesine yapılan bir benzetme olarak görüyordu.¹⁶ Oysa açıkça kişi Ruh'tan değil de sudan doğduysa, yeniden doğmuş *olmayabileceği* düşüncesine de olanak tanıyordu.¹⁷ Wesley vaftiz yıkamasının gerçekten de ilk günahın pisliğini ortadan kaldırdığını kabul ediyordu. Bu yolla, vaftiz olan bir bebek, bilerek günah işleyene kadar kusursuz oluyordu. Dahası, vaftizle birlikte çocuğun zihni ahlaki olarak, geçici de olsa bir "tabula rasa", yani üzerine hiç yazı yazılmamış bir levha haline geliyordu.

Her ne kadar vaftizle yenilenme bazı Hristiyan çevrelerde kabul görse de, geleneksel Reformcu bakış açısıyla vaftiz, bu töreni sadece insanın yüreğine zaten dökülmüş göksel lütfun yaptığı yeniden doğuşun sembolik bir göstergesi olarak kabul edildi, böylece günahın ortadan kaldırılmasında kendi başına etkili değildi. Vaftizle gelen yenilenme doktrininden doğan olası tehlike, ölüm döşegindeki bir tek "yıkama"nın, sefahate düşkün, özensiz sürdürülen bütün bir yaşamın ardından kesin bir kurtuluşa kavuşma anlamına gelmesi olarak görülebileceğidir; üstelik kurtuluşun özü (imanla aklanma) muhtemelen bir tarafa bırakılıp yerine, Roma Katolik Kilisesi'nde yapılan, ölüm döşeginde bedene kutsal yağ sürülmesi törenine benzeyen bir umut yerleştirilmektedir. Bir başka deyişle, ölüm döşeginde olunsun olunmasın, törenin kendisi kurtarış sağlayan bir eylem olarak

görülebilir. Ayrıca, imanın nesnesi, Mesih ve onun eylemi yerine vaftiz töreninin kendisi haline gelebilir.

Antlaşmasal (*İng.* Covenantal) Reformcu çevrelerde bile, tıpkı İsrail’de bebeklerin sünnetle topluluğa dahil edilmeleri gibi (Yar. 17:9), vaftiz aracılığıyla bebekler imanlı topluluğuna dahil edilirler. Üstelik bu törene eşlik eden bir yenilenme kavramı da yoktur; bu sadece bir antlaşmaya dahil edilme törenidir. Kişi, bütün ev halkının (inanan, yani seçilmiş, anne babaların bütün çocuklarının da kurtulmuş olduğu) kurtulması kavramını kabul etmiyorsa, bir bebek (veya aynı nedenle herhangi biri) kurtuluşa kavuşmuş addedilemez. O halde, Reformcu çerçeveden bakıldığında Wesley’in vaftizle yenilenme doktrini açıkça sorunludur. Yine de Reformcu tarafın vaftizle, vaftizin önemiyle ve zamanlamasıyla ilgili farklı anlayışlara sahip olduğu kabul edilmelidir; bu farklı görüşler en azından Püritenlere kadar uzanmaktadır.

Kutsallaşma, İkinci Dönüm Noktası Deneyimi ve Yetkinlik

(*İng.* Sanctification, Second Crisis Experience and Perfection)

Harald Lindström, kutsallaşma sürecinin Wesley’in İsa Mesih aracılığıyla kurtuluş doktrininin olmazsa olmaz (*sine qua non*) bir parçası olduğuna dikkati çeker.¹⁸ Bununla beraber Wesley, bir anda olan “tam kutsallaşma” ya da olanak tanır.¹⁹ Bu tabii ki, yaşamında günahsız yetkinliğin mümkün olabileceğini öğrettiği yönündeki suçlamaları alevlendirmiştir. Monk bir yandan Wesley’in, kutsallaşmanın Hristiyan yaşamı için aşama aşama gerçekleşen doğasını vurguladığını işaret ederken, bir yandan da tam kutsallaşmayı “bütün imanlılar için bir olasılık ve hedef” olarak ele aldığını kaydeder.²⁰ Aslında John Wesley, kardeşi Charles’a yazdığı bir mektubunda şöyle demiştir: “Sen Tanrı’nın seni özellikle çağırdığı kendi yolundan git. *Bir anda gerçekleşen* bereketi (kutsallaşmayı) vurgula: O zaman benim kendi özel çağrım olan, Tanrı’nın aşama aşama gelişen kutsallaştırmasını icra etmek için daha çok zamanım olacak”.²¹ Ne var ki, Wesley’in ahlaki yetkinliği, istemeden veya bilmeden işlenen suçlar ölçüsünde yetkin değildi.²² Dolayısıyla, Wesley açısından, yaşamında bildiği bir günahı (bilinen yasaya aykırı ve bile bile işlenen suçlar) olmayan biri “sevgisi yetkinleşmiş” veya “tamamen kutsallaşmış” sayılabilirdi.²³

Wesley’in – her ne kadar tövbe ve iman sonucunda ortaya çıksa da – aşama aşama gerçekleşen kutsallaşma sürecinde bir dönüm noktası deneyimi beklentisi, en azından Reformcu görüşe göre tanrıbilimsel bir Pandora kutusunun kapağını açmaktadır. Birçok Hristiyan, gerçekten de imanlı hayatlarında kendilerini ileri sürükleyecek “uyanış” deneyimleri yaşarken, ruhta ikinci bir dönüm noktası deneyimini kurallaştırmak, etkin bir şekilde Hristiyanlık içinde tanrıbilim açısından bazı şeylere sahip olanlar ile olmayanlar arasında bir sınıf sistemi inşa eder. Böyle bir sistemde olgun olanlar ile olmayanlar, ruhsal olanlar ile benliğe uyanlar, hatta güçlendirilmiş olanlar ile zayıf insanlarımız olacaktır.²⁴

Tanrıbilimsel anlayışı yakın olan biyografici Heitzenrater bile şöyle der: “...Wesley, zaman zaman Hristiyan’ı tarif ederken bazı niteliksel ayrımlara ve seviyelere izin vermeye başlamaktadır.”²⁵ O halde, Wesley’in tanrıbilimsel açıdan ortaya çıkardığı bazı ürünlerinin (özellikle Pentikostçu ve Karizmatik çevrelerde) bu düşünceleri popülerleştirip etkin hizmetin temeli haline getirmesi şaşırtıcı değildir.²⁶ Yine de, Max Turner ve Michael Green gibi Karizmatik bilginler, sonradan gelen klasik Pentikostçu paradigmalardan iki düzeyli Ruh alma modeline ikna edici bir şekilde karşı gelmişlerdir.²⁷ Green bunu şöyle ifade etmiştir:

*Ama normalin altındaki bir Hristiyan hayatından normal olana doğru değişimi, iki düzeyli bir doktrin başlaması için gerekli hale getirme hatasına düşmeyelim. Kutsal Ruh’la vaftiz olma, bütün Hristiyanların ortak payıdır. Yeni Antlaşma’nın hiçbir yerinde Hristiyanlara onu beklemeleri, onu aramaları veya yüreklerine almaları söylenmemiştir.*²⁸

Bu görüş, elbette, Kutsal Ruh’la dolmayı dışlamaz, aslında Hristiyanlar “Kutsal Ruh’la dolu olmaya” teşvik edilirler (Ef. 5:18). Bu yolla, yeniden doğmayla meydana gelen Ruh’la, itaatkâr ve bağımlı olmanın (Gal. 5:25) izlediği tekrarlanan bir şekilde (Elç. 4:8; 7:55)

meydana gelebilecek, hatta meydana gelmesi gereken bir anda dolma arasında bir ayrım yapılmış olmaktadır.

John Wesley'in kendisi itaatkâr ve etkin Hristiyan yaşamı için ikinci bir deneyimin gerekliliğini önermiş olmamasına rağmen, ikinci bir dönüm noktasına olanak tanınması ve bunu teşvik etmesi, onun doktrininin izinde olanların arasında bir yanlış sürüklenmeye neden oldu. Wesley'in, ikinci dönüm noktası deneyimi öğretişinin beklenmedik sonuçlarından biri de, yukarıda sözü edilen günahsız yetkinlik düşüncesiydi. Wood'un ifade ettiği gibi, Wesley bu doktrini reddetti ve herkesin lütufta büyümeye devam etmeye ihtiyaç duyduğunu savundu.²⁹ Wesley açısından bu şöyleydi:

Her zaman, Tanrı'nın bir anda gerçekleşen işiyle ilgili söylenenler, aşama aşama gerçekleşen işi bağlamında anlaşılmalıdır." ...tam kutsallaşma deneyimi hiçbir zaman, öncesinde ve sonrasında olan ruhsal gelişme sürecinden bağımsız değildir.³⁰

Wesley'in görüşünü incelerken, her ne kadar bu konuda farklı zamanlarda farklı ve çelişik şeyler yazdığı gerçeği ile şaşırılmış olsak da,³¹ "Wesley şunu veya bunu öğretti" demek, pekâlâ hepimizi onu yargılama hatasına düşürebilir.

Bu durum Wesley'in, eserlerindeki hiçbir düşüncenin ortadan kaldırılmasını kabul edeceği anlamına gelmez; tersine, sanki kendi anlayışı geliştikçe ve olgunlaştıkça düşünceleri de değişmiş gibidir. Biz de kuşkusuz kendi yazılarımızın aynı merhametle incelenmesini umarız. Bununla beraber, tam kutsallaşmaya ilişkin kendi açıklamasındaki muğlaklık, çokça karmaşa ortaya çıkarmıştır. Kutsal Yazılar imanlıların artık günaha köle olmadıkları (Rom. 6:17) konusunda net olduğu halde, günahsız olduğunu iddia eden herkesin yalancı (1Yu. 1:8) olduğunu da açıkça yazmaktadır. Benliği nedeniyle Hristiyan, - Tanrı tarafından ve Tanrı'nın önünde aklandığı ve bu yolla doğru sayıldığı halde- hayatında her zaman günaha karşı savaşı sürdürecektir (örn. 2Ko. 10:3-5).

Sonsuz Güvence ve Sona Kadar Dayanma

(İng. Eternal Security and Perseverance)

Wesley'in iman aracılığıyla lütufla kurtulma, kutsallık ve sahip olduğumuz kurtuluş güvencesine yaptığı güçlü vurgular takdir edilmelidir. Wesley herkesin, kendisinin o ünlü Aldersgate deneyimi sırasında kazanmış olduğu güçlü kurtuluş güvencesine sahip olmasını arzu etmiştir.³² Bu güvenceyi bir hissiyat meselesi olarak değil, "Tanrı'nın... ruhta yaptığı göksel bir ikna" olarak gördü.³³

Yine de Wesley son derece önemli bir noktada Reformcu görüşten ayrıldı. Seçilmişlik ve önceden belirlenme doktrinlerini reddettiği için, "kurtuluş kaybedilemez" sözüne inanmanın mağrur olduğunu düşünüyordu.³⁴ Elbette, Wesley kişinin seçilmişliğine olan Hiper Calvinci özgüvenini reddetmekte haklıydı; bu, kişiyi ahlaksızlığa sürükledi. Bu durum, John Buchan'ın tarihi romanı "Witch Wood"da çok güçlü bir şekilde resmedilmiş ve eleştirilmişti. Kuşkusuz imana, eylemler -ruhsal gerçekliğin bir ifadesi olarak doğru ve ürün veren bir yaşam- eşlik etmeliydi. Çünkü kendi başına "eylemsiz iman da ölüdür" (Yak. 2:17).

Nitekim, Wesley'in argümanı Kutsal Yazılar'ın sunduğu kanıtlar ışığında sorgulanmalıdır. Eğer Mesih'in kefareti sağlayan kurbanı, başlangıçta kişiyi aklanma eylemiyle günahın cezasından kurtarmada etkiliyse, kurtulan kişiyi korumada da etkili olmalıydı. Wesley'in görüşü, kişinin kendi kurtuluşunu koruması gerektiğini söyler gibi görünmektedir. Williams'ın gösterdiği gibi, Wesley için "imanın tam olarak güvence altına alındığı iddiası, gelecekte sonuna kadar dayanmanın kanısı değil, şimdiki bağışlanmanın kanısıdır".³⁵ Elbette, Reformcu gelenekten olan herhangi biri, sona kadar dayanmayı kusursuz yaşamaya değil, kusursuz Kurtarıcı'ya dayandırarak anlayacaktır. Kuşkusuz, Hristiyan yaşamındaki olgunluk yönünde kendi kendine bir durgunluk ya da ilerlememe (İbr. 6:1) olabilir de ama bu başlangıçta aklanmış kişiye dayanmayan kurtuluşu tehlikeye atabilecek bir durum olarak görülmemelidir. Dolayısıyla sona kadar dayanma, özgürlüğü kötüye kullanma hakkı olarak değil, Mesih'in kefaretinin etkin olduğunun bir garantisi olarak görülmelidir. Hristiyanın güvencesi, Mesih'te insan ırkına dökülen Tanrı'nın lütfudur. Bu lütfü aklanmak, kutsallaşmak ve sonunda yüceltilmek için yeterlidir. Sonuç

olarak, Wesley'in kabul ettirmeye çalıştığı güvencenin sınırları, onu Calvinciliğin seçilmişlik ve önceden belirlenme doktrinleriyle yapacağını sandığından daha fazla zayıflatmış olabilir.

Deneyim ve Duygulanım

(İng. Experience and Emotion)

John Wesley'in Reformculara göre daha çok kişisel deneyime, duyguya ve olağanüstü dışavurumlara yer verdiği kuşku götürmez.³⁶ Kendi zamanında bile Wesley, Anglikan ruhban sınıfı tarafından çok güçlü bir hakaret sayılan "aşırı heves" tanımıyla adamaklı eleştirildi. Bu tanım açıkça, "boş bir özel vahye sahip olma inancı" anlamına geliyordu.³⁷ Wesley'in günlüğündeki ve mektuplarındaki girişlerin birçoğu, açıkça cin kovmalar, kötücül şekilde konuşan veya kudururcasına karşı çıkacak insanlara karşı zafer kazanmalar ve duygusal biçimlerde toplu iman etmeler gibi dramatik olayları betimliyordu. Bunlar kendi içlerinde hor görülecek şeyler değildir; ne de olsa müjde kitapları ve Elçilerin İşleri'nde İsa'nın ve elçilerin hizmetleri bu tip şeylerle nitelenerek kayda geçmişlerdi (örn., Mar. 2:21-28; Elç 9:1-22; 13:44-49). Ne var ki, Heitzenrater, Wesley'in "insanın göksel gerçekliğe ilişkin deneyimini, dinsel gerçekliği anlamaya önemli bir kriter olarak eklediğini" kabul eder, dolayısıyla bunları "tipik alışıldık Anglikan yetki üçlemesine (Kutsal Yazılar, gelenek, sağduyu) eklemiş" olmaktadır.³⁸ Reformcular, Kutsal Yazılar'ın gölgesinde kalan, gelenek ve sağduyunun yetkisine itiraz etmeye daha yatkındılar ve kesinlikle insan deneyimini yetkin görmekten sakınırlardı.

Wesley'in deneyimi vurgulaması aşırı mıydı? Brian Edwards, Kutsal Ruh'un son derece güçlü belli işlerini taklit etmeye kalkışmanın tehlikeli bir yanılsama olduğunu şiddetle savundu.³⁹ Bu dışavurumlar veya belirtiler her bir uyanışın dokusunda var olmaz, dolayısıyla "gerçeğin bir belirtisi" olarak dua ederek istenip beklenmemelidir.⁴⁰ Edwards, Wesley'in hatasının, bu belirtiler için dua ederek bunların gerçekleşmelerini beklemesi ve bu belirtilerin aslında toplantılarını kesintiye uğratan şey olduğu sonucuna varır; o, "toplantılarında duygusal taşkınlık olmasını Whitefield'den çok daha fazla teşvik etti ve istediğini de aldı!"⁴¹

Yeni Antlaşma kayıtları bu varsayım konusunda açıktır: "Çünkü Tanrı karışıklık değil, esenlik Tanrısı'dır"... ve "her şey uygun ve düzenli biçimde yapılsın" (1Ko. 14:33, 40). Toplu tapınma ve -mantıklı bir genişletme ile (mümkün olduğu kadar)- açık müjdeleme toplantıları, karışıklık ve kargaşa ile değil, düzenlilikle nitelenir olmalıdır. Yine de, normal olarak rahatsızlık verici olan şeyler, tıpkı bazı Gal uyanışlarında olduğu gibi, açıkça Ruh'un bolca verilmesiyle birlikte görülüyorsa, "ateş"in geldiği yerden çıkan bir miktar "duman"a dayanmaktan mutluluk duymalıyız.⁴²

Sonuç

Weakley'in Wesley'in bazı yazılarının modern yorumunun girişinde gösterdiği gibi, Wesley içlerinde United Methodist Church (Birleşik Metodist Kilisesi) de bulunan otuz beşten fazla mezhebin ruhsal babası, Salvation Army, Church of the Nazarene, Pentikostçu, Full Gospel, Holiness ve Karizmatik uyanış gruplarının da ruhsal büyükbabasıdır.⁴³ Ama bu grupların herhangi birinin hataları veya aşırılıkları nedeniyle Wesley'i şeytani olarak göstermek canice olurdu. Örneğin, Birleşik Metodist Kilisesi'nin genel tanrıbilimsel gevşekliği,⁴⁴ Toronto Blessing (Toronto Kutsaması) ve Brownsville Uyanışı (Pensacola Bereket Yağmuru) gibi üzerinde çok tartışılan yeni bir fenomendir.⁴⁵ Wesley kuşkusuz, Charles Finney'in hizmetinin belli bazı yönlerinde görüldüğü gibi⁴⁶, sonradan ortaya çıkan doktrinsel ve pratik aykırılığın suçlusu değildir ama Wesley'in bazı doktrinleri açıklamasında netlik veya kesinlik sağlayamaması ve kişisel deneyimi ön plana çıkarması, sonradan ortaya çıkacak hatalar için bir zemin hazırlamış gibi görünmektedir.⁴⁷

Yalnızca açık ve net bir şekilde Reformculardan ayrılan ve kendi döneminde büyük karşıtlığa neden olan doktrinleri dikkate alındığında, Wesley *belki* müjdesel Hristiyanlığın bir düşmanı olarak görülebilir.⁴⁸ Wesleyci ve Reformcu taraflar arasında yukarıda sözü edilen karşılıklı eleştirel yergiler, bazen tanrıbilimsel farklılıkların neden olduğu düşmanlık ve güvensizliği iyi resmetmektedir. Yine de, Wesley'in hizmeti, Tanrı tarafından binlerce canın kurtarılmasına önyak olmuş ve birçok kişiyi Hristiyan olarak yaşamaya

teşvik etmiştir. Bir vaiz olarak kayda değer başarıları, kuşku uyandırmayacak düzeydeki organizasyon yeteneği ve müjdesel uyanış hareketi içinde, hizmeti sürdürmesi beklenen liderleri atamak üzere onları yetiştirecek keskin bir göze sahipti. Müjde'nin bir hizmetkârı olarak, Wesley'in kendini düşünmeyen özverili hizmeti, hem kendi döneminde hem de günümüzde bir örnek niteliğindedir. Mesih'e ve Müjde'ye duyduğu tutku, adanmışlığı ve gayreti ile kayıp canlar için taşıdığı yük üzerine söz söylenemez; o neredeyse Pavlusvaridir!

Bitirirken, Calvinici vaiz Charles H. Spurgeon'un sözlerini eklemek istiyorum:

Arminyusçuların modern prensi John Wesley hakkında çok kötü şeyler söylenmiştir. Onunla ilgili olarak ben sadece, vaaz ettiği doktrinlerin çoğundan nefret etmekle birlikte, adamın kendisine hiçbir Wesleyciden az kalmayacak şekilde saygı duyuyorum ve eğer onikilere eklenecek iki elçi ismi daha istenecek olsaydı, buna layık olacak George Whitefield ve John Wesley'den başka iki kişi daha bulunamazdı. John Wesley'in karakteri, bütün ithamlara direnecek şekilde özverili, tutkulu, kutsal ve Tanrı'yla yakın ilişki içindedir; ortalama Hristiyanların seviyesinin çok üzerinde bir yaşam sürdü ve dünyanın ona layık olmadığı bir kişiydi.⁴⁹

Bu makalenin İngilizce aslı "John K. Wesley – Friend or Foe?", *Reformation Today* (Sayı 247, Mayıs-Haziran 2012, s. 19-26) dergisinde yayımlanmıştır. İzniyle kullanılmaktadır.

Sonnotlar:

- ¹ D. Martyn Lloyd-Jones Kalvinci ve Arminyusçu Metodistlerin farkını ikna edici bir biçimde "William Williams and Welsh Calvinistic Methodism," adlı konuşmasında ifade etmiştir (*The Puritans: Their Origins and Successors*, Edinburgh: Banner of Truth, 1987, s. 191-214).
- ² Leslie F. Church, *More about the Early Methodist People* (Londra: Epworth, 1949), s. 22'den alıntılanmıştır. Wesley'in kendisi de: H. Murray, *Revival & Revivalism: The Making and Marring of American Evangelicalism 1750-1858* (Edinburgh: Banner of Truth, 1994), s. 85.
- ³ Abraham Kuyper, *The Implications of Public Confession* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1943), s. 44. Kuyper de, *The Work of the Holy Spirit* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1946 [1900]), s. xii, xiii, 143.
- ⁴ Robert C. Monk, *John Wesley: His Puritan Heritage* (Londra: Epworth, 1966), s. 14.
- ⁵ A.g.e., s. 14, 15.
- ⁶ A.g.e., s. 25.
- ⁷ A.g.e. s. 60. Ayrıca bkz. H. Murray, *Wesley and Men Who Followed* (Edinburgh: Banner of Truth, 2003), s. 68.
- ⁸ A.g.e., 101, ayrıca bkz. John Wesley, *Works X*, 191.
- ⁹ A.g.e.
- ¹⁰ Reformcu görüşe ilişkin yeterli bir açıklama ve önceki lütf doktrini üzerine eleştirel bir inceleme için David B. Curtis'in "The Five Points of Calvinism" (23 Mart 1997) adlı vaazına bkz. < http://www.bereanbiblechurch.org/transcripts/ephesians/02_01-09_5_points_calv.htm > (23 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ¹¹ Monk, a.g.e., s. 102, 103.
- ¹² Thomas R. Schreiner, önceki lütf doktrini hakkında, bu doktrin Kutsal Yazılarla desteklenmediğini göstermek amacıyla mükemmel bir eleştiri yazısı yazmıştır. Bu makaleye şu linkten ulaşılabilir: < <http://www.biblelighthouse.com/sovereignty/StillSovereign.htm> > (23 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ¹³ A. Skevington Wood, *The Burning Heart: John Wesley, Evangelist* (Exeter, İngiltere: Paternoster, 1967), s. 226.
- ¹⁴ A.g.e.
- ¹⁵ Örneğin, Lloyd-Jones'de, a.g.e.
- ¹⁶ Colin Williams, *John Wesley's Theology Today* (Londra: Epworth, 1960), s. 116-117.
- ¹⁷ Richard P. Heitzenrater, *Wesley and the People Called Methodists* (Nashville, Tennessee: Abingdon, 1995), s. 206.
- ¹⁸ Harald Lindström, *Wesley and Sanctification* (Londra: Epworth, 1950). Wesleyci aklanma görüşünün mükemmel bir modern özeti (karşıt görüşte olanların özetleri ve kanıtlayıcı yanıtlarla birlikte) Melvin E. Dieter ve diğerleri tarafından sağlanmıştır, *Five Views on Sanctification* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1987).
- ¹⁹ Örneğin, John Wesley, "Christian Perfection," *Forty-Four Sermons*, Sermon XXXV, s. 457-480.

- ²⁰ A.g.e., s. 110.
- ²¹ *Works XII, Letter LXXIV*, s. 130.
- ²² Williams, a.g.e., s. 168, 169.
- ²³ A.g.e., s. 116; *Works XI*, s. 396.
- ²⁴ Örneğin, bkz. Murray, *Wesley*, a.g.e., s. 232-246, özellikle s. 240.
- ²⁵ A.g.e., s. 91.
- ²⁶ Örneğin, R.P. Menzies, *Empowered for Witness: The Spirit in Luke-Acts* (Sheffield, İngiltere: Sheffield Academic Publishers, 1994).
- ²⁷ Örneğin, Turner, *The Holy Spirit and Spiritual Gifts Then and Now* (Carlisle, İngiltere: Paternoster, 1996) ve Green, *30 Years that Changed the World: A Fresh Look at the Book of Acts* (Leicester, İngiltere: InterVarsity Press, 2002).
- ²⁸ A.g.e., s. 257.
- ²⁹ A.g.e., s. 268.
- ³⁰ A.g.e., s. 269.
- ³¹ Murray, *Wesley*, a.g.e.
- ³² Williams, a.g.e., s. 102-112.
- ³³ A.g.e., s. 105.
- ³⁴ A.g.e., s. 123.
- ³⁵ A.g.e., s. 124.
- ³⁶ A.g.e., s. 32.
- ³⁷ G.M. Ditchfield, *The Evangelical Revival* (Londra: UCL Press, 1998), s. 73.
- ³⁸ A.g.e., s. 318.
- ³⁹ Brian Edwards, *Revival! A People Saturated with God* (Darlington, İngiltere: Evangelical Press, 1990), s. 203.
- ⁴⁰ A.g.e.
- ⁴¹ A.g.e., s. 203, 205.
- ⁴² William Williams, *Welsh Calvinistic Methodism: A Historical Sketch of the Presbyterian Church of Wales*, genişletilmiş 3. baskı (Bridgend, Galler: Bryntirion Press, 1872 [1998]), s. 188.
- ⁴³ John Wesley, *The Holy Spirit and Power*, Clare Weakley tarafından başka sözcüklerle anlatıldığı gibi (Plainfield, New Jersey: Logos International, 1977), s. v.
- ⁴⁴ O küçülen mezhepte tanrıbilimsel olarak sağlam kalan (çarpıtılmamış) kesimler vardır.
- ⁴⁵ Önceki hakkında (ve aynı kökten kaynaklandığı için sonraki hakkında da) keskin bir eleştiri Jeffrey M. Spencer tarafından yazılmıştır: "An Examination and Evaluation of the Brownsville Revival," *Christian Apologetics Journal* 2 (1999), < http://www.ses.edu/index_htm_files/2.1Spencer.pdf > (23 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁴⁶ Örneğin, Michael S. Horton, "The Legacy of Charles Finney," *Premise II* (27 Mart 1995), < <http://withchrist.org/Finney-Horton.pdf> > (23 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁴⁷ Örneğin, Wesley'in "Collision with Calvinism" üzerine Murray'in mükemmel tartışmasına bkz, *Wesley*, a.g.e., s. 56-79.
- ⁴⁸ Örneğin, okur bazı karşıtların doğasını ve önemini gösteren şu iki kaynağa bakabilir: "The Letters of John Wesley: 1770", *The Wesley Center Online* < <http://wesley.nnu.edu/john-wesley/the-letters-of-john-wesley/wesleys-letters-1770/> > ve John Telford, "Chapter 18: From the Death of Whitefield to the Death of Charles Wesley", *The Life of John Wesley*, *The Wesley Center Online* < <http://wesley.nnu.edu/?id=100> > (23 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ⁴⁹ C.H. Spurgeon, "A Defense of Calvinism", < <http://spurgeon.org/calvinis.htm> > (23 Ocak 2012 tarihinde erişilmiştir). J.C. Ryle, *The Christian Leaders of the Eighteenth Century* (Edinburgh: Banner of Truth, 1978) adlı kitabında benzer bir yargıda bulunmuştur.

Büyük Kovuluş

350. Yıl Dönümünde Kovulara Bir Takdirname

✍ Steven K. Mittwede

1662 yılında, 2000-2500 kilise adamı İngiltere ile Galler'deki devlet kilisesinden kovuldu.¹ Bu olay Büyük Kovuluş (*İng.* The Great Ejection) olarak bilinir.² Bu kovuluş doktrinsel sapkınlık nedeniyle mi oldu? Aslında tam tersi; kovular, devlet kilisesinin kurallarına ve insani geleneklerine değil, Kutsal Kitap'ın öğretilerine bağlı kalmak isteyen insanlardı. Bu olayın arkasında neler vardı? Kısaca bakalım.

1600 yıllarında İngiltere, ruhani olarak üç öğretiyi arasında toplumca mekik dokuyordu. Birincisi, Roma Katolik etkisi vardı; genel olarak çok güçlüydü ve devlet kilisesi üzerinde etkisi büyüktü. İkincisi, tabii devlet kilisesi vardı. Üçüncüsü, devlet kilisesinin bünyesinde Kutsal Kitap ilkelerine en sadık kalan imanlılar vardı. Bu üçüncü gruba "Püritenler" (veya Geleneklere Uymayanlar/Aynı Görüşte Olmayanlar; *İng.* Nonconformists/Dissenters) denirdi³ ve aralarında Baptistler, Presbiteryenler, Kutsal Kitap'a daha sadakatle bağlı kalan Anglikanlar, bağımsızlar ve başka mezheplerden olan kişiler vardı. Çoğunlukla bu Püritenler, Reformcu bir tanrıbilimsel görüşe sahiptiler.

Püriten olan Oliver Cromwell ve oğlu Richard Cromwell'in Britanya devlet yöneticiliğinden sonra, "Stuart Hanedanı'ndan (babası idam edilmiş kral I. Charles olan) II. Charles Londra'ya 23 Nisan 1661'de gelip taç giymiştir. Bu yeni Krallık rejimi İngiliz tarihçileri ile Restorasyon devri olarak anılır."⁴ O dönemde "Presbiteryenler, II. Charles'ı yeniden tahta çıkartmada baş rol oynadılar. Yeni rejim ise, onlara karşı sürekli olarak düşmanca davrandı. Anglikan dua kitabının tüm ayrıntılarıyla kabul edilmesini gerektiren ve Anglikan olmayan İngilizleri cezalandıran kanunlar çıkarıldı."⁵

Örneğin, 1662 yılında İngiltere'nin parlamentosu tarafından "Tekbiçimlilik Yasası" geçirildi. Bu yasada öngörülen ibadet tamamen onaylı ayin kitabına ("Ortak Dua Kitabı", *İng.* Book of Common Prayer) göre olacaktı ve her hizmet eden kilise liderinin piskopos tarafından görevine atanması gerekiyordu. Peki asıl sorunlar neydi? Birincisi, Ortak Dua Kitabı'nda geçen her şey Kutsal Kitap'a göre değildi ve dolayısıyla bazı kilise liderleri neredeyse bir köle gibi o ayin kitabını izlemek istemedi. İkincisi, birçok kişi yerel topluluklarda sadık ve etkili bir hizmette bulunuyordu ama bir devlet kilisesi piskoposu tarafından görevlerine atanmadıkları için bu yeni yapılan yasa nedeniyle artık onlar suçlu duruma düşmüş sayılıyordu.

İngiltere'deki genel ruhani ortam ve Tekbiçimlilik Yasası'nın getirdiği bazı sonuçlar bir yazıda şöyle açıklanır:

...ülkede birbirine karşıt ve güçlü üç grup ortaya çıktı: Roma Kilisesi'nin öğretiyi ve törenlerini uygulayan ve başkalarının da uygulamasını isteyen, ancak Papa'ya değil, İngiliz Kraliyet Ailesi'ne sadık olan İngiliz tarafı ya da Kiliseciler; Papa yandaşları ya da Roma hiyerarşisinin yetkisini destekleyenler ve diğerlerinin hoşlanmadığı öğretileri vurgulayan (doktrinci) Protestanlar. Bu sonuncular, parlamento İngiltere Kilisesi'nin ibadet kılavuzunu (liturji) oluşturduğunda, dinsel konularda Kutsal Kitap dışında başka bir yetkili tanımadıklarından buna uymayı reddettiler. Onlar davranış biçimleri açısından ağırbaşlı, tapınma açısından daha yalın ve genel olarak yaşamın daha pak olmasını isteyen kişilerdi ve bu nedenle onlara Püritenler adı verildi. Önceleri bu ad alay etmek amacıyla verilmişti ama kısa zamanda onurlandırıcı bir isim haline dönüştü. Her üç grup da hoşgörüsüzdü

ve yüz elli yıldan uzun bir süre İngiliz Kiliseciler, Roma Katolikleri ve Püritenler arasında her gruptan birçok kişinin Amerika ormanlarında esenlik aramasına neden olan güçlü bir çatışma vardı.⁶

Üstelik 1664 yılında imanlıların ellerini bağlayan bir başka yasa yapıldı. Geçirilen “Dini Toplantı Yasası” (İng. Conventicle Act of 1664), İngiltere Kilisesi’nin izni/onayı olmaksızın beşten fazla kişinin dini amaçla bir araya gelmesini yasakladı.⁷ Sonraki yılda da “Beş Mil Yasası” (İng. Five Mile Act of 1665) yürürlüğe geçti; bu yasaya göre, kiliseden uzaklaştırılan/kovulan kilise adamları (pastör, çoban vs.) kovuldukları kiliseden en az 5 millik (8 km) bir mesafede durmaları gerekiyordu.⁸ Daha da sonra, ikinci bir “Dini Toplantı Yasası” (İng. Conventicle Act of 1670) yürürlüğe geçince, tahrik edici veya ayaklandırıcı sayılan bu toplantılara katılan kişilere para cezası öngörüldü. Evini toplantı yeri olarak kullananların para cezası daha da yükliydi.⁹ Ayrıca, bu dönemde kovulanlar Cambridge ve Oxford üniversitelerinde okuyamıyorlardı ve kamu hizmetlerinden men ediliyorlardı.¹⁰ Bazıları hapse bile atıldılar. Örneğin, “John Bunyan (1628-1688) Bedford Cezaevi’nde on iki yıl hapis yattı.”¹¹ Anlaşılan, o zamanlarda bu “Hristiyan” sayılan ülkede, Kutsal Kitap’a göre sadık bir şekilde tapınmak ve hizmet etmek isteyenler için her şey kolay ve rahat değildi.

Luther, Calvin ile Zwingli’nin çabalarıyla başlayan Protestan Reformasyon, Püritenler tarafından pratiğe döküldü. Püritenler ilk reformcuların öğrettiklerini edebiyat, hukuk, siyaset ve başka birçok alanda uyguladılar ve böylece Mesih’e yaraşır bir şekilde yaşadılar. Alman yazar Goethe’nin yazdığı gibi, “Yetenek sükunette, karakter insani hayatın tam akışında oluşur” (vurgu benim). Doğru öğretisi, doğru yaşantıyla sonuçlanmalıdır. Çoğunlukla kovulanlar bu ilkeyi yaşayan insanlardı.

Peki, bu kovulanlar bizi niye ilgilendirsin bugün? Aslında anlattığım bu örnek önemsiz bir şey değildir. Zulme karşın Kutsal Kitap’ın ışığıyla aydınlanmış olan vicdanlarına sadık bir şekilde iman yoluna yürümeye devam etmeleri, şaşılacak, hatta doğüstü bir zaferdir. Aynı zamanda bu kovulanlardan bize kalan o kadar büyük bir emanet var ki bunu bu kısa yazıda anlatmam mümkün değil; emanetleri yazdıklarıdır. Kovulanların arasında Joseph Alleine (*Uyanın ve Yaşayın*), Richard Baxter (*İhtiyacımız Olan Önderlik*)¹²¹³, John Bunyan (*Çarmıh Yolcusu* [İnanlının Yolculuğu])¹⁴, John Flavel¹⁵, Stephen Charnock¹⁶, John Owen (*Her Hristiyanın Bilmesi Gerekenler; Sonsuzluk Yolcuları*)¹⁷, Thomas Watson¹⁸, Thomas Manton¹⁹, John Howe²⁰ ve Ralph Venning²¹ vardır. Görüldüğü gibi, bu adamların kitaplarından bazıları, en az beşi, Türkçeye kazandırılmıştır. Ayrıca o dönemlerde yaşayan ve sadakatle hizmet eden bu imanlılardan bize kalan şu meşhur, gayet köklü ve kapsamlı inanç bildirgeleri de vardır: I. Londra Baptist İnanç Bildirgesi (1644); Westminster İnanç Bildirgesi (1646-47); Savoy İnanç Bildirgesi (1658); II. Londra Baptist İnanç Bildirgesi (1677, 1689).²²

Onlar kovulalı 350 yıl oldu. Büyük sadakat örnekleri, yazdıklarıyla bize iletilen deneyimleri ve derin düşünceleri bizim için kocaman birer bereket kaynağıdır.²³ Bunca yıl sonra bu kitaplarının basımına hâlâ devam edilmesi bir tesadüf değildir; içerikleri süt değil, katı yiyecektir. Öyleyse, kütüphanenizden eksik olmasın, bu adamların Türkçeleştirilmiş kitapları bulunsun ve tozlanmasın, çünkü onlardan öğrenilecek daha çok şey var. 📖

Türkçeye çevirilen Püriten kitapları için kaynak ayrıntıları:

- Joseph Alleine, *Uyanın ve Yaşayın*, çev. Nur Nirven (İstanbul: Haberci, 2009) < http://www.idefix.com/kitap/haberci-basin-yayin/firma_urun_listele.asp?fid=4218&dzid= >
- Richard Baxter, *İhtiyacımız Olan Önderlik*, çev. Lois Collier (İstanbul: Kaya Basın Yayın Dağıtım, 1999) < <http://www.presbiteryen.org/Mwneed2.pdf> >
- John Bunyan, *Çarmıh Yolcusu*, çev. Umut Alper Ceylan (İstanbul: Bütün Dünya Kitaplığı, 2003)
Birkaç eski çevirisi de kullanılmış olarak bulunabilir: Osmanlıca olarak *Hac Yolunda*, çev. Mustafa Necati (İstanbul: Amerikan Misyoner Heyeti, 1923); *Mümin’in Yolculuğu*, çev. Nurhan Acar & Paul Nilson (İstanbul: Amerikan Bord Neşriyat Dairesi, 1961); *İnanlının Yolculuğu*, çev. Bünyamin Candemir (İstanbul: Doyuran, 1987). Bu kitabı şu sıralar en ucuz fiyata satan: < www.ilknokta.com >

- John Owen, *Her Hıristiyanın Bilmesi Gerekenler*, çev. Baturalp Bal (Ön Asya Basın Yayın Dağıtım, 2000)
- John Owen, *Sonsuzluk Yolcuları*, çev. Nur Nirven (İstanbul: Haberci, 2009)
< http://www.idefix.com/kitap/haberci-basin-yayin/firma_urun_listele.asp?fid=4218&dzyd= >

Sonnotlar:

- ¹ Bu devlet kilisesi genelde Anglikan veya İngiliz/İngiltere Kilisesi [*İng.* Church of England] olarak bilinir.
- ² “The Great Ejection”, *Wikipedia*, < http://en.wikipedia.org/wiki/Great_Ejection > (22 Mart tarihinde erişilmiştir)
Ayrıca bu konuda, Gary Brady'nin “The Great Ejection” (*Reformation Today* 246, Mart-Nisan 2012, s. 9-16) başlıklı makalesi tavsiye edilir.
- ³ “Püriten”, *Vikipedi*, < <http://tr.wikipedia.org/wiki/Püriten> > (26 Mart 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ⁴ “Oliver Cromwell”, *Vikipedi*, < http://tr.wikipedia.org/wiki/Oliver_Cromwell > (11 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ⁵ G. Barker, *O'nun İzinde: Hıristiyanlık ve Laiklik Tarihi* (İstanbul: Zafer Matbaası, 1985), s. 168.
- ⁶ “Life in 17th Century England”, *publicbookshelf.com*,
< http://www.publicbookshelf.com/public_html/Our_Country_Vol_1/life17th_dh.html > (22 Mart 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ⁷ “Conventicle Act 1644”, *Wikipedia*, < http://en.wikipedia.org/wiki/Conventicle_Act_1664 > (26 Mart 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ⁸ “Five Mile Act 1665”, *Wikipedia*, < http://en.wikipedia.org/wiki/Five_Mile_Act_1665 > (26 Mart 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ⁹ “Conventicles Act 1670”, *Wikipedia*, < http://en.wikipedia.org/wiki/Conventicles_Act_1670 > (26 Mart 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁰ Tim Ashcraft, “The Great Ejection (August 24, 1662)”, *TheoSource*, < <http://www.theosource.com/2007/08/great-ejection-august-24-1662.html> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹¹ G. Barker, s. 168.
- ¹² Bu kitaba şu linkten ulaşılabilir: < <http://www.presbiteryen.org/Mwneed2.pdf> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹³ “Works by Richard Baxter”, *Christian Classics Ethereal Library*, < <http://www.ccel.org/ccel/baxter?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁴ “Works by John Bunyan”, *Christian Classics Ethereal Library*, < <http://www.ccel.org/ccel/bunyan?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir). Ayrıca *Hıristiyanlık Tarihi* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2004, s. 394-395) adlı kaynak içinde John Bunyan hakkında kısa ama yararlı bir makale var. Bunyan'ın *Çarmih Yolcusu* adlı kitabı dünyanın en çok satan kitaplardan biridir, 200'den fazla dile çevirilmiştir ve orjinal yayın tarihinden (1678) bu yana İngilizcesi hiçbir zaman baskı dışı kalmamıştır. <http://en.wikipedia.org/wiki/The_Pilgrim%27s_Progress> (10 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁵ “Works by John Flavel”, *Christian Classics Ethereal Library*, < <http://www.ccel.org/ccel/flavel?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁶ “Works by Stephen Charnock”, *Christian Classics Ethereal Library*,
< <http://www.ccel.org/ccel/charnock?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁷ “Works by John Owen”, *Christian Classics Ethereal Library*, < <http://www.ccel.org/ccel/owen?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁸ “Works by Thomas Watson”, *Christian Classics Ethereal Library*,
< <http://www.ccel.org/ccel/watson?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ¹⁹ “Works by Thomas Manton”, *Christian Classics Ethereal Library*,
< <http://www.ccel.org/ccel/manton?show=worksBy> > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ²⁰ “Works by John Howe”, *Christian Classics Ethereal Library*, < http://www.ccel.org/ccel/howe_john?show=worksBy > (9 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ²¹ “Ralph Venning”, *The Digital Puritan*, < <http://www.digitalpuritan.net/ralphvenning.html> > (10 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir)
- ²² Erroll Hulse, “Chapter 1. The 1689 Confession – Its History and Role Today,” *Our Baptist Heritage* (Pensacola, Florida: Chapel Library, 1993), s. 1-31, özellikle Kısım 1.2 (s. 5-9). II. Londra Baptist İnanç Bildirgesi 1677'de hazırlandı ama zulümden dolayı yayımlanamadı. Ancak Protestan olan Kral William ve Kraliçe Mary'nin yolunu açtırdıkları kansız “Ulu Devrim” (*İng.* Glorious Revolution [1688]) ile 1689 yılında yayımlanabildi. Bkz. “Dokuz Yıl Savaşı: 1687-88 dönemi”, *Vikipedi*, < http://tr.wikipedia.org/wiki/Dokuz_Y%C4%B1l_Sava%C5%9F%C4%B1_#1687.E2.80.9388_d.C3.B6nemi > (14 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir).
- ²³ Tanrıbilimsel olarak Püritenlerin ardından giden, yazdıklarından çok fayda gören ve vizyon alan bazı vaizlere ve tanrıbilimcilere minnet borçluyuz. Örneğin, George Whitefield, Jonathan Edwards, J.C. Ryle, Charles H. Spurgeon, D. Martyn Lloyd-Jones ve J.I. Packer bunlardır. Püritenler ve ardından gidenlerin müjdesel Hıristiyanlık üzerindeki etkisini açıklayan ve değerlendiren şu dört kaynak tavsiye edilir: J.I. Packer, *Among God's Giants: Puritan Vision of the Christian Life* (Eastbourne, U.K.: Kingsway, 1991); Erroll Hulse, *Who are the Puritans?... and what do they teach?* (Darlington, U.K.: Evangelical Press, 2000); Mark A. Noll, *The Rise of Evangelicalism: The Age of Edwards, Whitefield and the Wesleys* (Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 2003); Joel R. Beeke ve Randall J. Pederson, *Meet the Puritans: With a Guide to Modern Reprints* (Reformation Heritage Books, 2006). Özellikle hizmet alanında, Mark Deckard'ın *Helpful Truth in Past Places: The Puritan Practice of Biblical Counseling* (Mentor/Christian Focus, 2009) adlı kitabı, Püritenlerin Kutsal Kitap'ın ilkelerine dayanan danışmanlığa yaklaşımlarını ve yöntemlerini derin ama pratik bir şekilde açıklar.

John Wesley'in Kendini Değerlendirme Soruları

 John Wesley
 Çiğdem Özbek

Özeleştirisi Hristiyan geleneğinde görülür. Keşişler, Püritenler ve Moravilerin çoğu bunu yapmışlardır. Jonathan Edwards'ın 73 Kararı vardı ve onları sık sık gözden geçirerek özeleştirisi yapardı. John Wesley'in kendi eleştirmeye yönelik soruları, öğrenci yetiştirme gruplarına dağıtılmıştı.

Burada Wesley'in sorularını sunmaktan gurur duyuyoruz. Bunlar Tanrı'nın önünde kendi sorumluluğumuzu üstlenmek adına bir başlangıç noktası olsun. Bir gün hepimizin Tanrı'nın önünde iyi olsun yararsız olsun yaptıklarımızla ilgili birer hesap vermemiz gerekecek. O gün karakterimiz hakkında sorularla karşılaştığımız ilk gün olmasın! Özeleştirisi alışkanlığımı şimdi edinelim!

1. Bilerek veya bilmeyerek, gerçekte olduğumdan daha iyi olduğum izlenimi veriyormuyum? Başka bir deyişle, ben ikiyüzlü biri miyim?
2. Bütün eylem ve sözlerimde dürüst müyüm, yoksa abartıyor muyum?
3. Bana güvenilir olarak söylenen sözleri aynı güvenle bir başkasına aktarıyor muyum?
4. Giyime, arkadaşlara, işe veya alışkanlıklara köle miyim?
5. Sadece kendini düşünen, kendine acıyan veya kendini aklayan biri miyim?
6. Bugün Kutsal Kitap yaşamımda görülüyor mu?
7. Her gün Kutsal Kitap'ın benimle konuşmasına zaman tanıyor muyum?
8. Dua etmekten zevk alıyor muyum?
9. İmanım hakkında biriyle en son ne zaman konuştum?
10. Harcamalarım hakkında dua ediyor muyum?
11. Zamanında yatıp zamanında kalkıyor muyum?
12. Tanrı'ya itaat etmediğim herhangi bir şey var mı?
13. Vicdanımın rahatsız olduğu herhangi bir şeyde ısrarcı mıyım?
14. Yaşamımın herhangi bir alanında yenik miyim?
15. Kıskanç, pak olmayan, tenkitçi, asabi, alıngan veya güvenilmez miyim?
16. Boş zamanımı nasıl geçiriyorum?
17. Gururlu muyum?
18. Özellikle vergi görevlisini küçümseyen Ferisi gibi, başka insanlar gibi olmadığım için Tanrı'ya şükrediyor muyum?
19. Korktuğum, sevmediğim, reddettiğim, eleştirdiğim, içerlediğim, önemsemediğim biri var mı? Varsa, bu konuda ne yapacağım?
20. Sürekli homurdanıp yakınıyor muyum?
21. Mesih benim için gerçek mi?

Kaynak: D. Michael Henderson, *A Model for Making Disciples: John Wesley's Class Meetings* (Nappanee, Indiana: Evangel Publishing House, 1997), s. 118-9. Alıntı "John Wesley's Self-examination Questions", *Living the Journey*, < <http://livingthejourney.com/2010/04/17/john-wesleys-self-examination-questions> > (2 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir) sitesinde yayımlandı.

Tartışmacı İlahiyat

Bizden Farklı Olanlara Nasıl Davranmalıyız?

✍ Ken Wiest
🗣 Çiğdem Özbek

Muhafazakârlık mı Pentikostçuluk mu? Kalvincilik mi Arminiyusçuluk mu? Tapınma tarzları; Kutsal Kitap çevirileri; kadının kilisedeki rolü... Değişik yerlerde ve değişik düzeylerde öğreti ve kilisenin görevlerini nasıl yerine getirdiği konularında farklı görüşlerde olan kişilerle karşılaşırız.

Roger Nicole *bizden farklı olan kişilere karşı yükümlülüklerimiz* olduğu görüşündedir. Bunun anlamı, o kişilere ve o kişilerin görüşlerine katılmak zorunda olduğumuz değildir. Bizim gerçeğe karşı yükümlülüğümüz de vardır ve bu herhangi bir kişiyle aynı görüşte olmamızdan daha büyük bir öncelik taşır. Eğer bir kişi gerçeğin dışındaysa onunla aynı fikirde olmaya hakkımız veya yükümlülüklerimiz yoktur, hatta aramızdaki farklılığın önemini küçümsemeye bile hakkımız veya yükümlülüğümüz olmaz. Bunun sonucu olarak onlara karşı ne kayıtsız kalma ne de onlara onay verme borcumuz vardır.

Sormamız gereken üç temel soru vardır ve bu soruları tam olarak doğru bir sıralamayla sormalyız: (1) Benden farklı olan kişiye ne *borcum* var? (2) Benden farklı olan kişiden ne *öğrenebilirim*? (3) Benden farklı olan kişiyle nasıl *başa çıkabilirim*?

Çoğumuz hemen üçüncü soruya atlasak da, bu konularla başa çıkmanın en Hristiyanca yolu, bu ilkeleri düzenli bir şekilde izlemektir.

Bu kişiye ne borçluyum?

Bu kişiye sevgi borçluyum. Onlara bana davranılmasını istediğim gibi davranmayı borçluyum. Bu nedenle benden farklı olan bu kişiyi anlamak için ciddi bir çaba harcama yükümlülüğüm vardır.

Bu, karşımdaki kişinin söylediklerinin gerçek anlamını, yani onun asıl anlatmak istediğini anlamaya çalışmak ve onun bakış açısını tam olarak kavramaya çalışmak anlamına gelir.

Bunun anlamı, *söz konusu kişinin amaçlarını anlamaya çalışmak*, onu teşvik eden şeyleri ve onun söz konusu görüşleri savunmasına neden olan deneyim ve istekleri keşfetmektir.

Bu kişiden ne öğrenebilirim?

Yanlıyor olabilir miyim? Birçok alanda huy olarak aşırı iddialı olmaya eğilimliyiz ve bu noktada muhtemelen hatalı olabiliriz. Bizim yanılığımızı düzelten kişi bizim düşmanımız, rakibimiz değil, yardımcımızdır ve bu düzeltmeden dolayı içerleme yerine minnettarlık hissetmeliyiz.

Gerçekler nelerdir? Benden farklı şekilde düşünen kişi beni, gerçeği tam olarak sunmaya zorlayarak benim az vurguladığım, aşırı vurguladığım veya yok saydığım noktalardan kaynaklanan tuzaklardan kaçınmamı sağlayarak bana büyük bir hizmette bulunur.

Tehlikeler nelerdir? Benden farklı düşünen kişiden, benim görüşümün maruz kaldığı ama yeterince fark etmediğim ve özellikle önlem almam gereken bazı tehlikeleri öğrenebilirim.

Belirsiz noktalar nelerdir? Bize karşı çıkan kişilerden öğrenebileceğimiz bir şey de, anlatacaklarımızı gerektiği gibi anlatamadığımız ve söylemek istediklerimizin doğru bir şekilde anlaşılmadığıdır. Konuşmanın (yazmanın) temel amacı iletişim kurmak olduğu için bundan biz de yaralanabiliriz. Sunumumuzu daha açık, daha eksiksiz, daha bütüncül ve karşıımızdaki daha iyi kavrayabileceği bir biçimde hazırlamaya teşvik ediliriz.

Bu kişiyle nasıl başa çıkabilirim?

Kendi görüşümüzü açıklarken Kutsal Yazılar'ı saygılı bir biçimde kullanmalı ve her ayeti bağlamına uygun bir biçimde sunmalıyız.

İleri sürdüğümüz savların Kutsal Kitap'a uygun olduğundan, yani bizim görüşümüzün Kutsal Yazılar'ın tümündeki öğretileri yansıttığından emin olmalıyız. Bu, Tanrı'nın sözünü iyi bilmemizi, görüşümüzü Kutsal Yazılar'ın bütününe kapsayacak bir biçimde, vahyin tümünü göz önüne alarak sunmaya gayret etmemizi gerektirir.

Görüşümüzün geçerliliğini desteklemek için akıl yürütme yöntemini kullanmak uygundur.

Bir görüşü desteklemek için tarih ve geleneğe başvurmak da geçerli bir yoldur. Konsüllerin kararları veya inanç bildirgeleri, genellikle Tanrı'nın halkının iman açısından tehlikeli ve hatta ölümcül olarak gördükleri yanlış görüşlere karşı korunmak amacıyla düzenlenmiştir.

Tartışmaya temel bir bakış: Kendi üstün bilgimizi ve konuşma yeteneklerimizi sergilemek amacıyla bir tartışmayı kazanmaya mı çalışıyoruz? Yoksa, hatanın ve yanlışların pençesine düştüğünü düşündüğümüz bir kişiye Tanrı'nın bize verdiği ışığı ve gerçeği sunarak onu kazanmayı mı amaçlıyoruz?

Kaynak: Roger R. Nicole, "Polemic Theology: How to Deal with Those Who Differ From Us", *Founders Journal*, < <http://www.founders.org/journal/fj33/article3.html> > (26 Nisan 2012 tarihinde erişilmiştir).

İsa Mesih hakkındaki Müjdeyi duydunuz mu?
Duymadıysanız uygulamamızı bedavaya indirip
O'nun hakkında bilgi edinebilirsiniz!

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

İnsan Yaşamının Kutsallığı

2. Bölüm

✍ David P. Gushee

🗣 Çiğdem Özbek

Yeni Antlaşma ve İnsanın Saygınlığı

İsa'nın hizmeti. İsa, “göksel egemenliğin müjdesini duyurmak” (Mat. 4:23) üzere geldiğinde, yüzyılın, yani eski peygamberliklerin *şalom* (barış, huzur, esenlik) özlemine ve arayışını benimsedi ve yeniden yorumladı. Yeni ve derin yollarla (Tanrı'nın egemenliğinin gelişi) dünyanın yenilenmesinin ve dönüşümünün ne demek olduğunu dile getirdi. İsa'nın işte bunu yaptığının farkına varan bazıları onu İsrail için gelen bir peygamber olarak ilan ettiler (Mat.16:13-14) ve gerçekten de İsa vaizlik ederek bu uzun peygamberlik zincirinde kendi yerini aldı.

Yine de İsa, tümüyle yeni olan iki şey yaptı: Gelmekte olan eskatolojik (dünyanın sonuna ilişkin) “*şalom*”un “bugün”, “şimdi” doğmakta olduğunu, zamanın “geldiğini” (örn. Luk. 4:21; Mar. 1:5) ve daha da önemlisi bu yeni doğuşun kendisi aracılığıyla olduğunu ilan etti. *O, dünyanın sonuna ilişkin geleceği şimdiden yürürlüğe soktu. Ayrıca bu egemenlikte kendisinde adalet, huzur ve şifa bulunuyordu; bu egemenlikte insanlar birbirlerine Tanrı'nın ilkin arzuladığı şekilde davranırlar ve bakılırlar.*

İsa, “insanın saygınlığı” mesajını açık bir şekilde vaaz etmedi. *Ancak eğer Tanrı'nın egemenliğinin esenlik, adalet, özgürleşme, şifa, toplumun onarımı ile topluma kazandırma gibi gerçekleri içerdiği kabul edilirse, Tanrı'nın krallığının veya egemenliğinin görülür şekilde tamamlandığında, aslında dünyanın her bir insan hayatının saygınlığının tanındığı bir yer olduğunu görmek de zor olmayacaktır.* Tanrı'nın egemenliğinde her bir kişinin hayatı esirgenir; gerçekten de, bu hayat adalet, sağlık ve güvenin olduğu koşullar altında serpilir ve gelişir. İnsanlar ruhsal ve fiziksel sıkıntı ve *güçsüzlüklerinden* kurtulurlar. Toplumdan kimse dışlanmaz. Herkese yetecek yiyecek içecek bulunur. Herkesle ilgilenilir. Sonunda, Tanrı'nın her bir kişi için öngördüğü yüksek saygınlık değeri, insanların birbirlerine bakışında, birbirlerini değerlendirmesinde ve birbirlerine karşı davranışlarında yansıma bulur. Tanrı'nın egemenliği tamamlandığında, sonuç olarak insanın saygınlığı da bir gerçek haline gelir.

İsa'nın hizmetinde, O'nun egemenlik mesajının insanın saygınlığını içerdiğine ve kendisinin bunu bizzat yaşadığına dair bolca örnek görülebilir. İşte, müjdelerde konuyla en yakından ilgili örneklerden bazıları:

Öncelikle İsa tutarlı bir şekilde şiddete karşı geldi ve barışa giden yolu öğretti.

İnsan hayatının saygınlığına inanan herkesin esas adanmışlığı, yaşamın korunmasıdır. İsa şiddeti reddetti. Örneğin, kendisine kişisel olarak hakaret edenlere veya bir ulus olarak İsrail'in boyun eğdirilmesine ve aşağılanmasına karşı şiddet göstermeyi reddetme yolunu seçti. Yeruşalim için “keşke esenliğe giden yolu bilseydin” (Luk. 19:42) diye dua etti. Yakup ve Yuhanna'nın, İsa'nın yaptıklarına karşı çıkanlara karşılık vermek için önerdikleri yolu kabul etmeyerek şiddeti reddetti.

Kendi tutuklanırken havarileri kılıçlarını çekip saldırmaya kalktıklarında da şiddeti reddetti. Çarmıha giderken “On iki tümenden fazla melek” (Mat. 26:53) çağırabileceği zaman bile şiddeti reddetti.

Dahası, kendisini dinleyenlere daha iyi yollar bulmayı öğretti. Bir Romalı askerin sırt çantasını istediğinin iki katı yol boyu taşımak, bir yanağına vurulduğunda beklenmeyen bir tepki olarak diğer yanağını çevirmek ve barışı sağlamak için ilk adımı atmak gibi,

“değiştirip dönüştüren girişimlerde bulunmayı” öğretti.⁹ Bizi yaralayanları neredeyse sonsuz kez bağışlamak gerektiği öğretisini, çarmıhta bile kendisini infaz edenler için dua ederek hayata geçirdi.

İbranice Kutsal Kitap’tan (yani Eski Antlaşma’dan) hiçbir zaman öç alma veya şiddetle ilgili metinleri onaylayan ve tarif eden alıntılar yapmadı. Baba Tanrı’yı, düşmanlarına karşı şiddet kullanmaktan çok sevgi gösteren olarak tanımladı (Mat. 5:43-48). İsa, kendisine sırt çevirenlere karşı intikam besleyen değil, onları arayan (Luka 15) bir Tanrı’ydı. Bazıları İsa, “Yeryüzüne barış getirdiğimi sanmayın! Barış değil, kılıç getirmeye geldim” (Mat. 10:34) demedi mi, diyerek karşı çıkabilir. Ne var ki bizler bu ifadeyi yanlış yorumlayarak aklımızı karıştırmamalıyız. İfadenin bağlamı içinde İsa’nın devrim niteliğindeki mesajının nasıl yorumlanması ve ona nasıl karşılık verilmesi gerektiğine ilişkin, şimdiden ortaya çıkmaya başlayan keskin bölünmeleri işaret ediyordu. Kuşkusuz aileler bile bazen bireylerin İsa’ya verdikleri karşılık nedeniyle bölünebiliyor: “insanın düşmanı kendi ev halkı olacak” (Mat. 10:36). Ama *bölünmelerin* nedeni olan İsa, aslında kılıç çeken değil, barış getiren bir kurtarıcı hizmetkârıydı.

İkincisi, İsa’nın hizmeti kapsayıcıydı. Hem Tanrı’nın egemenliğinin hem de insanın saygınlığının anahtar öğelerinden biri, geniş bir kapsayıcılık, davetkâr bir evrenselliştir. İsa böyle kapsayıcı bir tutumu insanlarla ilgilenirken sergiledi.

Kadınların değersizleştirildiği, hastaların sıklıkla dini törenler açısından kirli sayılıp toplum dışı bırakıldığı ve açıkça “günahkârların” *Tanrı’nın ilgisinden yoksun olup buna göre davranılması gerektiğine* inanılan bir din kültüründe İsa kadınlarla, hastalarla ve “günahkârlarla” konuştu, onlarla yemek yedi, onlara dokundu, onları iyileştirdi, kurtardı ve onlara sevecenlik gösterdi. Onların sadece fiziksel olarak iyi durumda olmalarına bakmadı, aynı zamanda ruhsal ihtiyaçlarını ve toplumla bütünleşmelerini de gözettiler.

Politik bağlamda, Romalılardan nefret edilip Samiriyeliler küçük görülürken, İsa Romalı askerlerle ve Samiriyelilerle konuştu, onlara hizmet etti. Hatta Romalı yüzbaşıyı ve “İyi Samiriyeli”yi övdü.

Sosyoekonomik ayrımların çok keskin olduğu bir toplumda, İsa “Müjde’yi yoksullara duyurdu” ve kendisini izleyenlerin arasına umutsuz insanları kabul etti. Zenginleri yoksullarla paylaşmaya, açgözlülük ve bencillik yerine sade bir yaşam sürmeye çağırdı.

Özetle, İsa kendi yaşadığı bağlam içinde yer alan dinsel, kültürel, ekonomik ve politik bariyerleri yerle bir etti. Her tür insana sevgi, saygı gösterdi, hepsine kolları tamamen açtı; bu davranışı sık sık çevresindekiler açısından şok edici ve skandal olarak görüldü. İsa herkesi değerli ve saygın bireyler olarak gördü ve onlara öyle davrandı.

Üçüncüsü, İsa Tanrı’nın bütün insanları sevdiğini öğretti. İsa değişik yollarla, Tanrı’nın insanları ölçülemez bir sevgiyle sevdiği “müjdesini” anlattı. İsa, Tanrı’nın insanlığı ve dünyayı kurtarma kararından söz ederken, bizi kendimizi yıkıma sürüklediğimiz eylemlerimizle başbaşa bırakmak yerine, Tanrı’nın sevgisini ilan etti (Yu. 3:16). Tanrı’nın sevgisinin yalnızca O’nu sevenlere değil, O’ndan nefret edenlere de yönelik olduğunu, hem iyinin hem de kötünün üzerine yağmurunu yağdırdığını ifade ederek (Mat. 5:43-48) dile getirdi. Kendisini dinleyenlere Tanrı’nın bağışlayan bir Tanrı olduğunu ve böylece Tanrı’nın çocukları olmak isteyenlerin de bağışlayıcı olmaları gerektiğini hatırlattı.

İsa, bir serçenin hayatına bile özen gösterdiğini, bizim maddi ihtiyaçlarımızı çok daha fazlasıyla karşılamaya özen göstereceğini söyledi. Böylece bizi, O’na güvenme ve başkalarının ihtiyaçlarıyla ilgilenme konusunda özgürleştirdi. Yine İsa sık sık Tanrı’nın özellikle ihtiyaçlı durumda olan çocuklar, yoksullar, hastalar, terk edilmişler ve açlara yönelik özel ilgisini keskin bir biçimde hatırlattı. Bu hatırlatmalara, genellikle izleyenlerinin O’nun bu öncelikli sevgisini örnek almasına veya böyle yapmazlarsa yargılanacaklarına ilkin öğretiler eşlik ediyordu (Mat. 25:31-46).

İsa’nın hizmetinin ana noktası Tanrı’nın dünyaya, her bir insanoğluna yönelik sevgisidir. Bu belki de insan hayatının saygınlığı konusunda Hristiyan inancının esas temelidir.

Beden alma, Çarmıh ve Diriliş. Yeni antlaşma ve Hristiyan teoloji geleneği, Mesih'in hayatıyla ilgili derinlemesine düşüncelerle doludur. Bunlar özellikle İsa'nın hayatının üç ana eylemi üzerindedir: beden alma, çarmıha gerilme ve diriliş. *İnsan hayatının saygın olduğu inancının göstergesi olarak Mesih'in beden alışının, çarmıha gerilişinin ve dirilişinin önemi ne kadar vurgulansa az gelir.*

"Söz, insan olup aramızda yaşadı" (Yu. 1:14). Yeni Antlaşma'da tutarlı bir şekilde, Tanrı'nın kendisini alçaltarak bizim zayıf, alçak, günahlı bedenimizi üzerine alması, bizim tarafımızdan aşağılanıp acı çekmesi, ölmesi ve acı çeken hizmetkâr olarak günahlarımızı yüklenmesi hayranlıkla ele alınır (Flp. 2:1-11). Beden almanın çelişkili yanı, bir yandan Tanrı olanın alçalıp insanlığı giyinmesi ile insanlığın düşkün konumunu *gösterdi*, diğer yandan da Tanrı'nın merhameti sayesinde insanlık *yüceltildi*. Üstelik bu, sonsuza dek sürecek bir yüceltilmedir. Beden aldıktan sonra, Tanrı, bütün zamanlar için bizi kurtarmak uğruna İsa Mesih'te insan olan Kişi haline gelmiştir.

Tanrı insan olduğunda, tanrısal doğayla insani doğa Mesih İsa'da birleştiğinde, Tanrı'nın saygınlığı insanlıkla temas etti ve Mesih aracılığıyla hiç beklenmedik bir şekilde insana aktarıldı. Bizler artık "yalnızca" Tanrı'nın benzeyişinde yaratılan, yaratılış içinde ihtiyaçları karşılanan, sıkıntılarından kurtarılan, Tanrı'nın yasaları tarafından korunmuş ve dünyanın sonuna ilişkin *şalom* vaadine sahip insanlar değiliz. Artık Tanrı bizden biri ve Tanrı bir insanoğlu olduğuna göre, hiçbir insanoğlu değersiz görülemez. Hiçbir insanın hayatı zorbalığa maruz kalmaz veya kaprisler nedeniyle yok edilemez. İnsanın saygınlığı artık bir kez daha yok sayılamaz veya yalnızca bir grup insana veya kişiye mal edilemez.

Beden alma aynı zamanda insanın bedenselliğini de yüceltir. İnsanın bedenine (yalnızca zihinlerine ruhlarına ve canlarına değil) ne olacağı Tanrı için önemlidir ve bizim için de öyle olmalıdır. İnsanların bedenlerine ne olacağı bizi ilgilendirmelidir, çünkü Tanrı dünyaya İsa Mesih'te beden alarak geldi.

Tanrı yalnızca İsa Mesih'te beden almakla kalmadı, bu bedeni bizim kurtuluşumuz için Golgota'da kurban etti. Yeni Antlaşma'da bulunan bu sarsıcı iddia, Tanrı'nın insanlığa yönelik sevgisinin ve ilgisinin boyutuna olan inancı derinleştirir. Bize ulaşmak için hiçbir şey Tanrı'yı durduramadı. Mesih'teki Tanrı acı çekerek kanını döktü ve bizim için öldü. Başka kim, ne yapabilirdi, insana olan sevgisini göstermek için?

Yeni Antlaşma İsa Mesih'in *dünya için, yani hangi konumdan, durumdan, ulustan olursa olsun herkes için, Tanrı'ya ve komşularına her türlü yönelimi olan* tüm insanlar için öldüğünü öğretir. Pavlus İsa'nın sadece dostları için değil, düşmanları için de kendini feda ettiğini bize hatırlatmaktadır (Rom. 5:6-11). Burada da yaşamın kutsallığının evrensel olduğu onaylanmaktadır. Pavlus'un formülasyonu burada son derece etkili hale gelmektedir: "Ben kimim ki Mesih'in uğruna öldüğü kişiye zarar vereyim?" (1Ko. 8:1-13). Eğer "Mesih'in uğruna öldüğü kişiler", bütün dünyadaki insanları kapsıyorsa, bunun ahlaki iması da açıktır. Bizim için herkes önemli olmalıdır, çünkü Tanrı için herkes önemlidir; çünkü O herkesin yerine ölmesi için Mesih'i dünyaya gönderdi.

İsa dirildi. İsa'nın bir bedende dirilmesi önemlidir. Bu yeni, farklı bir bedendi ama yine de bir bedendi. Bu beden görülebilir ve dokunulabilirdi. İsa bu bedendeyken yedi, içti. Pavlus Mesih'in bedensel dirilişinden, bizim de kendi dirilişimizde bedenlerimizin olacağı sonucunu çıkarır (1Ko. 15). İnsan hayatı dirilişte bile bedensel olmaktan çıkmaz. Bir kere daha, insan bedeni insanın saygınlığını güçlü bir şekilde onaylamaktadır.

Diriliş aynı zamanda yaşamın zaferini vurgular. Beden almada, her şeyin aracılığıyla yaratıldığı, yaratılışı sürdüren ve bir arada tutan Kişi, insan yaşamına sahip oldu. Çarmıhta, bu insanoğlu acı çekti ve yaşamını yitirdi. Diriliş, İsa yine yaşamaktadır, yani yaşam kazanır; böylelikle Tanrı kazanır. Bize, yaşamın zaferinin Tanrı'nın zaferi olduğu hatırlatılmaktadır.

Tanrı yaşamdan yanadır. Yaşama karşı olan bütün savaşlar Tanrı'ya düşmandır ve Tanrı bu düşmanla çarmıhta önceden yüzleşerek yenmiştir.

İlk Kilisenin Tanıklığı. Son olarak ilk kiliseye bakalım. İlk Hristiyanlar topluluklar oluşturup Hristiyanlığın uzun tarihsel yolculuğunu başlatırken, Rableri İsa Mesih'in egemenliğini sürdürmeyi ve somutlaştırmayı *amaçladılar*. Yazılı belgeler, geri çekilmeler

olmasına rağmen, kilisenin insanın saygınlığını devrim niteliğinde yollarla onurlandırdığı ve somutlaştırdığı görülmektedir.

Elçilerin İşleri kitabı, Kutsal Ruh tarafından yönlendirilen ve sürekli büyüyen kiliseyi son derece kapsayıcı ve davetkâr bir topluluk ortamı olarak resmektedir. Yaklaşık 120 kişiden oluşan topluluk, Pentikost'ta Kutsal Ruh'un gelişinden sonra hızla binlere ulaştı. Başlangıçta Mesih'i izleyen İbranilerin oluşturduğu topluluk, hızla genişleyerek Grekçe konuşan Yahudi Hristiyanlara, sonrasında ise, hiçbir Yahudi mirası olmayan büyük sayıda yabancı uluslardan insanlara ulaştı.

Kiliseyi yabancı uluslara açmak ve onları Yahudi Yasası'nın buyruklarına göre yaşamaya zorlamamak, açıkça ilk kilise döneminin en tartışılan kararlarıydı. Ama Pavlus Yahudiler ile Yahudi olmayan uluslar arasındaki bu devrim niteliğindeki ilişki değişimini savunmak için son derece kapsayıcı bir tanrıbilimsel çaba gösterdi. Galatyalılar 3. bölümde sıkça alıntılanan sözleri, kendi bağlamı içinde nefes kesicidir: *“Artık ne Yahudi ne Grek, ne köle ne özgür, ne erkek, ne dişi ayrımı var. Hepiniz Mesih İsa'da birsiniz.”* (Gal. 3:28). Pavlus, yeni bir insanbilimi, daha doğrusu, tanrıbilimsel kilisebilimi yürüttü. Bunda, bütün önemli insani farklılıklar dönüşüm göstererek İsa'da, İsa aracılığıyla ve İsa'yla birlikte aşıldı. *“Çünkü Mesih'in kendisi barışımızdır... iki topluluğu birleştirdi, aradaki engel duvarını, yani düşmanlığı kendi bedeninde yıktı. Amacı bu iki topluluktan kendisine yeni bir insan yaratarak esenliği sağlamak, düşmanlığı çarmıhta öldürmek ve çarmıh aracılığıyla bir bedende iki topluluğu Tanrı'yla barıştırmaktı.”* (Ef. 2:14-16). Mesih'te “bir insanız” ve nihai olarak önemli olan da budur.

İlk kilisenin Kutsal Ruh'la yaşadığı karişmatik deneyim, kapsayıcı ve eşitlikçi bir topluluk oluşmasına radikal şekilde ivme kazandırdı. Bu, çok kültürlü, çok dilli, çok uluslu ve, cins ve sınıf farkı gözetmeyen bir topluluk olacaktı. Aynı zamanda Mesih'e itaat ederek, düşmanın *sevgisini* tüm gücüyle kazanmaya adanmış bir topluluk da olacaktı. Önemli olan düşmanların Hristiyanlara nasıl davrandığı değildi, önemli olan İsa'nın kendisine kötü davranıldığında nasıl karşılık verdiğiydi (1Pe. 2:21-25). Bize küfür edildiğinde ve istismara uğradığımızda, kötülüğe kötülükle karşılık vermek yerine, dayanma gücü ve bağışlayan bir sevgiyle O'nun adımlarını izlememiz gerek (1Pe. 2:21).

Ortaya, kendi deneyimleri içinde değişen ve dönüşen insani ilişkilerin temelinde dünyanın kurtulması ve özgürleşmesinin ilk adımlarının da yattığına inanan topluluklar çıktı. Bu toplulukların önderleri, bu noktaları ciddiyetle ele aldılar, çünkü kaybedilecek çok şey vardı. Mesih gelmiş, ölmüş ve dirilmişti. Dünyanın çoğu hâlâ karanlık güçlerin kısılcı altındaydı, oysa Hristiyan kiliselerinde insan hayatının saygınlığının onarılmasından yana yeni bir topluluğun tohumları bulunuyordu. Burada zengin yoksul, yaşlı genç, erkek kadın, Yahudi Yunan, köle ve özgür her tür insan, Tanrı'nın Mesih İsa'da değiştiren ve dönüştüren sevgisini övüyordu. Dahası, bu sevginin önünde herkes eşit derecede muhtaçtı, eşit derecede bereketlerden yararlanıyordu ve eşit derecede minnet duygusuyla dolup taşıyordu. Mesih dönene kadar, bu topluluklar birbirlerine ve diğerlerine karşı daima sevgiyle yaşama arayışı içinde olacaklardı.

Bu Hedeften Çıkan Sonuçlar

Şehit olan büyük Alman tanrıbilimci Dietrich Bonhoeffer, insan hayatının saygınlığının ihlal edilmesinin anlamını iyi biliyordu. 1940 yılında şunları yazdı: *“Sadece Tanrı insan olduğu için, gerçek insanları tanıması ve onları küçümsememesi mümkündür... Bunun nedeni, gerçek insanoğullarının insan olma değeri değil, Tanrı'nın onları sevmesi ve gerçek insanı giyinmesidir. Tanrı'nın insanlara olan sevgisinin nedeni onlardan değil, sadece Tanrı'dan kaynaklanır, kendisinden ötürüdür.”*¹⁰

Gerek tarih gerekse günümüzde yaşanan olaylar tam bir tutarlılıkla insan hayatının saygın olduğu inancının sadece adaletsizlik ve mağduriyete karşı vazgeçilmez bir siper değil, aynı zamanda son derece kırılğan bir konu olduğunu da göstermektedir. Bir ulus korku içinde yaşarsa, nefretle dolu, bencil veya ırkçı hale gelirse, savaşırsa veya cinsel ahlaksızlıktan kaçınmazsa kolayca parçalanabilmektedir.

Hristiyanların yaşamın saygınlığı konusunda bütünsel ve kapsayıcı bir *hedef* iddiasında bulunmaları ve üzerlerinde ne kadar baskı olursa olsun buna sıkı sıkıya tutunmaları gerekmektedir. Beşikten mezara tek tek bütün insanların kutsal olduğunu görüp öyle

davrandığımızda Kutsal Yazıları yerine getirmiş oluruz. Bu bizim sürekli olarak, kimi önemseyip önemsemeyeceğimizi veya insanın saygınlığına karşı hangi tehditlere *dikkat etmemiz* gerektiğini seçerken günahkâr eğilimlerimizle sürekli bir mücadeleyi içermektedir. Yaşamın saygınlığına ilişkin bu seçici tutum, sıkça siyasi ve Kutsal Yazılar'dan çok siyasi ideolojilerle bağlantılıdır.

Oldukça somut bir şekilde bu hedefin anlamına ilişkin bazı önerilerde bulunmak istiyorum. Kişisel hayatta karşılaştığımız herkesi saygıdeğer olarak görmeye çağırıyoruz. Buna aile üyeleri ile dostlar ve arkadaşlar olduğu kadar, yabancılar ve düşmanımız da dahildir. Bu, bizi sinir eden eşimizden, paramızı isteyen bir dilenciye, geçinmekte zorlandığımız berbat iş arkadaşımıza kadar, karşılaştığımız bütün insanlara, her durumda belli bir saygı göstermeyi gerektirir.

Toplumumuz, zalimlik taşıyan konuşmalara katılmayı reddeden Hristiyanlar tarafından değiştirilebilir. Katılımlı radyo programlarındaki ve televizyondaki tartışma programlarındaki tavrımızın insanları nasıl etkileyeceğini bir düşünün. Herkes bir şekilde kendi politik ve ideolojik düşmanlarının saygınlığının ve onurunun farkında olabilseydi, *Hristiyanlar, öfkeyle ve düşmanlarını alt etme hedefli küçümser tavırlarıyla* tanınan medya karakterlerini desteklemeselerdi, nasıl olurdu acaba? Hristiyanların, fikir birliğinde olmadıkları insanlarla ve onlar hakkında konuşma tarzlarıyla keskin, açık ve net bir fark olması gerekir.

Burada söz konusu olan, uğruna Mesih'in yaşadığı, öldüğü ve dirildiği bir insandır. Bunu biliyoruz ve bu gerçeğe göre yaşamalıyız.

Yaşamın saygın olduğuna ilişkin bütüncül bir *hedefe* sahip olmak, var olan bütün siyasi kategorilerimizi sarsacaktır. Buna elbette ki bu tür kanaatlere alaycı bakan bir kültürde doğmamış çocuğa, minicik bir fetüse saygı duyulması da dahildir. İdam yolunda olan kadın ve erkekler, Afganistan'da bombalanmış köylüler ve vasatın bile altında taşra okullarına giden çocuklar için de derin bir kaygı gütmemize neden olmalıdır. Yaşamın saygın olduğu inancı şu ya da bu partinin siyasi vizyonunun, tutucu ya da liberal bir görüşün değil, her siyasi parti ya da ideolojiye meydan okuyan Hristiyan yaşam biçimi görüşünden kaynaklanmaktadır.

Son olarak, yaşamın saygınlığı, öncelikle Tanrı'nın kutsallığının farkına varılmadan anlaşılabilir. Ancak Tanrı'nın tahtının önünde O'na hayranlıkla secde ederken Tanrı'nın kutsallığının ve yüceliğinin farkına vardığımızda, Tanrı'nın neye, ne şekilde değer verdiğini öğreniriz. Kutsal Kitap, gördüğümüz gibi, günahkâr olmamıza rağmen, *Tanrı'nın* insanı hayret verici ve ölçülmez bir şekilde sevdiğini göstermektedir. Tanrı'ya hak ettiği onuru vermek isteyen herkes insanları da aynı şekilde sevmelidir. ■

Bu makalenin İngilizce olan orijinali Q Ideas (<http://qideas.org>) web sitesinde yayımlanmıştır. İzin ile kullanılmıştır. Makaleye < <http://qideas.org/essays/the-sanctity-of-human-life.aspx> > linkinden ulaşabilirsiniz.

Sonnotlar:

⁹ Glen H. Stassen, *Just Peacemaking* (Cleveland, Ohio: Pilgrim Press, 2008), 2. bölüm.

¹⁰ Dietrich Bonhoeffer, *Ethics: Dietrich Bonhoeffer Works, Volume 6*, ed. Eberhard Bethge vd. (Minneapolis, Minnesota: Fortress Press, 2005), s. 87.